

Анализ и оценка на потребностите на рисковите групи

ОБЩИНА СМЯДОВО

Настоящият анализ и оценката на потребностите на рисковите групи в община Смядово е етап от процеса на стратегическо планиране на социалните услуги на областно ниво.

Август, 2015 год.

---

1. Въведение

Настоящият анализ и оценката на потребностите на рисковите групи в община Смядово е етап от процеса на стратегическо планиране на социалните услуги на областно ниво, в съответствие със Закона за социално подпомагане, Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане във връзка с разработването на Стратегия за развитие на социалните услуги в област Шумен за периода 2016 г. – 2020 г. Анализът е изготвен от комисия, която е определена със заповед на кмета на община Смядово и включва представители от общинска администрация и Дирекция „Социално подпомагане” гр. В. Преслав. Работата се състоеше в събиране на статистическа информация за състоянието на община Смядово по различни показатели, изготвянето на карти – описание на социалните услуги, както и проучването на потребностите на целевите групи и планирането на социалните услуги.

Анализираният период е от 2011 до 2015 година. В рамките на изготвяне на Областната и Общинската стратегия за развитие на социалните услуги се стартира цялостен процес на планиране, развиване и предоставяне на социални услуги на областно ниво, насочен към подобряване на достъпа до качествени социални услуги, повишаване на ефективността и ефикасността на системата за социални услуги и използването на структурните фондове на Европейския съюз.

Анализът е съобразен с приоритетите, заложи в Общинския план за развитие на община Смядово за периода 2014-2020, Общинската стратегия за закрила на детето, Програмата за закрила на детето. Обобщените изводи от анализа на социално-икономическата ситуация, в която живеят рисковите групи и уязвимите общности, оценка на техните потребности и възможности за развитие са обсъждани с Кмета на общината, с ръководителите на социалните услуги на територията на общината, с представители на Дирекция «Социално подпомагане». Считаме, че този анализ ще допринесе за установяване на реалните потребности и подобряване качеството на живот на населението на община Смядово.

Социалните услуги са дейности, които подпомагат и разширяват възможностите на лицата да водят самостоятелен начин на живот. Извършват се в специализирани институции и в общността. Свързани са със задоволяване на определени жизнени потребности на деца, лица и семейства, самотно живеещи възрастни хора, които поради здравословни, възрастови и други причини не могат сами или с помощта на своите близки да ги осъществят.

Социалните услуги /чл. 18 от ЗСП/ се извършват от държавата, общините, български физически лица, регистрирани по ТЗ и юридически лица, както и НПО, получили съответния лиценз от Агенцията за социално подпомагане.

Социалните услуги се предоставят в общността и в специализирани институции. Видовете социални услуги в общността са регламентирани в чл. 36 ал. 2 от ППЗСП, а видовете специализирани институции в чл. 36 ал. 3 от ППЗСП. Последните се предоставят след изчерпване на възможностите за извършване на услуги в общността. ППЗСП предвижда при необходимост и съобразно потребностите на населението на всяка община да се разкриват и други видове социални услуги.

Ситуационният анализ и оценката на потребностите на рисковите групи в община Смядово е етап от процеса на стратегическо планиране на социалните услуги на областно ниво в изпълнение на чл. 36а (нов - ДВ, бр. 27 от 2010 г., в сила от 09.04.2010

г.) от Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане.

Този анализ е разработен въз основа на действащото законодателство в социалната сфера. Той е съобразен с националните стратегически документи, които имат отношение към социалното подпомагане на хората в неравностойно социално положение, както и към социалната интеграция на хората с увреждания.

Анализът предвижда и се базира на разбирането за развитието на социалните услуги като развитие на социалната икономика, разгърнато като двустранен процес – развитие на социалните услуги като средство за адекватно посрещане на нуждите и потребностите на рисковите групи лица и семейства, от една страна, и развитие на икономиката и трудовата заетост – осигуряване на подходящи работни места за квалифицирани в сферата на социалните дейности специалисти и други специалисти в подкрепящите и обслужващите дейности. Анализът на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в община Смядово е етап от процеса на стратегическо планиране на социалните услуги в Област Шумен за периода 2016 – 2020 г. Извършването на оценка на потребностите показва необходимостта от изграждането на минимален гарантиран брой и вид услуги в общността и подобряване на качеството на грижа на уязвимите групи от общността. Предварителният аналитичен доклад, който се извърши през юни – юли – август 2015 година, обобщава резултатите от проучването и подпомогна за подобрата оценка на потребностите от социални услуги в Община Смядово. Анализът отчита постигнатите успехи и работещи практики и механизми в развитието на социалните услуги на територията на община Смядово.

Анализирайки социалната ситуация в общината се усети нужда и необходимост от предоставяне на почасови социални услуги в общността, като се акцентира върху личната помощ и комунално битовите дейности и се забелязва по малка нужда от дейности за социална подкрепа и социално включване.

Социалната политика на ръководството на общината има за цел да разшири целевите групи, вида и обхвата на социалните услуги, като създава условия за комплексна подкрепа за социално включване.

Предоставянето на социални услуги е регламентирано в Закона за социално подпомагане и Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане. Агенцията за социално подпомагане разработва и утвърждава методики за предоставяне на социалните услуги, както и стандарти за мониторинг и контрол на осъществяваната дейност.

2. Методология

Основната цел на анализа е определяне на нуждите на рисковите групи на територията на Общината, планиране и осигуряване на качествени социални услуги, разширяване на вече съществуващите и повишаване качеството и ефективно развитие на съществуващите социални услуги в общността, подобряване на достъпа до тях от всички жители на община Смядово, развиване на капацитета и уменията за планиране и управление на развитието на системата от социални услуги, както и за предоставяне на услуги на хората в риск.

В тази връзка е необходимо да се изготви оценката на потребностите, която ще е основа за планирането, за да може то да отговори на реалните нужди от социални услуги за рисковите групи, да съответства на реалните възможности и капацитет на местните партньори за осигуряване на необходимите услуги и в по-широк план – да съответства на

дългосрочните тенденции за развитието на община Смядово.

Проучването на ситуацията в община Смядово е насочено върху идентифициране на потребностите от социални услуги, разглеждани в контекста на мерки за социално включване на уязвимите общности и групи от населението в общината и процеса на деинституционализация.

ПРИОРИТЕТИ В РАЗВИТИЕТО НА СОЦИАЛНИТЕ УСЛУГИ:

- Грижа за децата, които растат в неравностойно положение и техните семейства;
- Преминаване към алтернативни форми на социални услуги, предлагани в общността, съобразно потребностите на хората от общината;
- Повишаване качеството на живот и грижата за хора с увреждания и стари хора;
- Промяна на нагласите и повишаване на чувствителността на обществеността към хората в неравностойно положение.

2.1. Цели и обхват на проучването

Проучването на ситуацията в община Смядово е фокусирано върху нуждите от социални услуги, разглеждани в общия контекст на социо-икономическите проблеми, политики и мерки за социално включване на уязвимите общности и групи от населението в областта. Оценката на потребностите е основа за планирането – тя е необходима, за да може планирането да отговори на реалните нужди от социални услуги за рисковите групи, да съответства на реалните възможности и капацитет на местните партньори за осигуряване на необходимите услуги и – в по-широк план – да съответства на дългосрочните тенденции в развитието на община Смядово.

Целите на анализа са:

- Да се очертае общата социо-демографска и икономическа картина на населението в община Смядово – проблематика, настояща ситуация и тенденции в развитието;
- Да се анализират факторите, които създават рискове пред индивиди/общности/групи по отношение на тяхната социална интеграция и социалната кохезия;
- Да се определи кои са индивидите и групите в риск – какви са техните характеристики, брой и териториално разположение, какво е отражението на рисковите фактори върху тях;
- Да се оценят възможностите на наличните ресурси, както за подкрепа на идентифицираните групи в риск чрез развитие на социалните услуги, мерки за преодоляване на създадените проблеми, така и за превенция на риска.
- Създаване на гъвкави услуги, съобразени с конкретните нужди и потребности на

потребителите;

- Иновативност в процеса на планиране и предоставяне на социални услуги;
- Насърчаване на услугите в общността;
- Надграждане и усъвършенстване на съществуващи практики, опит и услуги;
- Изграждане на мрежа от партньорства на местно ниво, с участието на всички заинтересовани страни;
- Подкрепа на персонала за развитие на професионалната квалификация и умения в съответствие с новите изисквания и стандарти;

Обхватът на темите на анализа включва широк кръг социо-икономически проблеми, демографски тенденции, общо състояние на сектора социални услуги в община Смядово като осигурени ресурси (финансови и човешки), достъп, капацитет и качество на наличните услуги. В географско отношение обхватът на анализа покрива всички населени места на територията на община Смядово.

Обобщените резултати от проучването и заключенията в аналитичния доклад ще осигурят:

- Обосновка за избора на приоритети и стратегически направления в развитието на социалните услуги в община Смядово;
- Профил и характеристика на отделните рискови групи и подгрупи, необходими за дизайна на услугите и мерките, които да съответстват на специфичните потребности на всяка група;
- Детайлна информация за броя на индивидите и групите в риск, които да бъдат обхванати от социални услуги и/или от съпътстващи мерки за социално включване, както и разположението им в населените места в община Смядово.

Обобщените изводи от анализа на ситуацията и събраните конкретни данни са важни за адекватното планиране на капацитета на предвижданите социални услуги и за избора на тяхната форма и вид.

2.2. Методи за проучването и анализа на ситуацията в община Смядово

В процеса на събиране на информация, координиран от общинския екип, се включиха представители на всички заинтересовани страни от община Смядово. Представителите на различните институции в местния екип работиха на доброволен принцип, мотивирани от убеждението за необходимостта от адекватна работеща областна стратегия и план за развитие на социалните услуги, която да допринесе за решаване на острите социални проблеми сред населението в община Смядово.

Представеният предварителен аналитичен доклад е изготвен на основата на частични данни за броя и състоянието на рисковите групи, събрани от териториалните структури, имащи отношение към проблема. Краткият срок за изготвянето на доклада пречатства дълбочината на анализа и детайлната обосновка на направените изводи, но не се отразява по същество на направените изводи и картината на потребностите на рисковите групи.

Използваните **методи за събиране на информация** включват:

- Документално проучване на съществуващи анализи, доклади, стратегически документи, дългосрочни програми и планове за развитие на областната и местната администрация;
- Систематизиране и обобщаване на статистически данни, регулярно събирани от общинската администрация и местно-базираните държавни институции;
- Събиране на допълнителна статистическа информация за разпределението на ключови рискови групи по населени места чрез включване на „ресурсни хора” по места (като кметове и кметски наместници на прилежащите към общината села

При обработването на данните и анализа на ситуацията са прилагани количествени и качествени методи, сравнителен анализ на състоянието и тенденциите в свързаните сектори. Наред с това е събрана информация за социално-икономическото и демографското развитие на общината, уточнени са отделни качествени и количествени параметри за развитието ѝ и на прилежащите населени места.

Част от събраните данни са получени по официален път от съответните институции, а друга част от информацията е събрана при работа на терен от социалните работници от различните видове предоставяни услуги и от членовете на работната група.

2.3. Принципи при изготвяне на анализа на ситуацията в община Смядово

Съблюдаваните принципи в процеса на стратегическо планиране на общинското развитие в рамките на новия програмен период са:

- **Структурираност.** Анализът е съвкупност на смислово, функционално и хронологично свързани елементи. Използван е утвърдения метод за последователно надграждане на първоначален анализ, синтезирани оценки, обоснована стратегия и оперативни инструменти за реализация.

- **Комплексност.** Изследванията и изводите на Общинския анализ /ОА/ касаят разнообразните социални, икономически, екологични, културни и управленски проявления на местното развитие.

- **Точност.** Приложените анализи са основават преобладаващо на официална статистическа информация. Използвани са данните от Националното преброяване на населението през 2011 г., както и текущата статистика на НСИ. Същият принцип е използван и при дефинирането на системата от индикатори, с оглед на нейната реална приложимост и резултатност.

- **Публичност.** Активният контакт и обмен на идеи със заинтересованите страни е ръководен принцип във всички дейности от обхвата на ОА. Съвместно са проследени характеристиките на общината, идентифицирани са проблемите и потенциалите възможности за разрешаването им и са положени основите за споделено реализиране на Областната и Общинската стратегия за развитие на социалните услуги.

- **Балансираност.** Планиране на инициативи, които в своята съвкупност не само имат синергетичен ефект, но и които самостоятелно задоволяват остри социално-икономически и обществени потребности.

3. Описание на ситуацията в община Смядово

3.1. Обща характеристика на община Смядово

Община Смядово е разположена в полите на северните склонове на Източна Стара планина и попада в две физико-географски области: Област на Дунавската равнина, източна подобласт (Лудогорско-Добруджанска); Шуменско-Провадийски район и Старопланинската област, подобласт на Предбалкана. На север граничи с Община Шумен, на североизток с Община Провадия /Варненска област/, на юг с Общините Руен и Сунгурларе /област Бургас/, на запад с Община Върбица и на северозапад с Община

Велики Преслав.

Археологическите находки в околностите на Смядово говорят за непрекъснат живот в продължение на хилядолетия. Проучванията, които са извършени на праисторическата могила в местността «Голям Йордан», разкриват културата на човека от 3500-3100 г.пр.н.е. Десетте могилни некропола, намиращи се в гр. Смядово, се свързват с живота на траките от V-IV в.пр.н.е. Гръко-римската култура се потвърждава от намерените монети. С цел да се увековечи паметта на загиналите войници по време на войните през 1912-1918 година, в центъра на Смядово е построен мост-паметник. През 2000 година е открита Тракийска гробница, изключително красива и с ефектна фасада. Тя датира от IV в.пр.Хр. и е единствената в България от този период, на която има надпис. В Община Смядово интерес представляват селищните могили и крепости, разположени в гр. Смядово, с. Кълново, с. Янково, с. Веселиново, с. Бял бряг, с. Жълъд, с. Черни връх и с. Риш, които се отличават със своята уникалност и стремеж към привличане на многобройни любители на туризма.

През 1969 година с Указ на Президиума на Народното събрание Смядово е обявено за град, а от 1979 година е център на общината.

Население – демографска характеристика

Територията на Община Смядово е 354 кв.км. Съседни общини са Велики Преслав, Върбица, Шумен и Дългопол.

Смядово - центърът на общината е разположено в подножието на Източна Стара планина. Той отстои на 25 км от гр. Шумен и 90 км от гр. Варна.

Община Смядово обхваща общо 10 населени места, включващи гр. Смядово, с. Александрово, с. Риш, с. Веселиново, с. Кълново, с. Янково, с. Ново Янково, с. Жълъд, с. Бял бряг и с. Черни връх. Най-отдалеченото селище – с. Черни връх се намира на 21 км от общинския център.

Населението на община Смядово с постоянен адрес към 31.12.2014 г. е **7 021 и 7 010** души, по настоящ адрес. По брой население общината се нарежда на последно място в област Шумен. Населеността /гъстотата на населението/ за общината е 47 ч./кв.км и е по-ниска от средната за страната – 71 ч./кв.км. На територията на община Смядово има десет населени места, като само един град Смядово е административен център.

Населението на общината е сравнително равномерно разпределено в общинския център и селата. В гр. Смядово живее 58 % от населението, а в селата 42 %. Забелязва се тенденция към намаляване на селското население и обезлюдяване на селата.

Население на община Смядово към 15.06.2015 г.

**Таблица на населението по постоянен и настоящ адрес
област ШУМЕН община СМЯДОВО**

Населено място	Постоянен адрес общо	Настоящ адрес общо	Постоянен и наст. адрес в същото НМ
ГР. СМЯДОВО	4081	4008	3635
С. АЛЕКСАНДРОВО	41	71	37
С. БЯЛ БРЯГ	249	250	200
С. ВЕСЕЛИНОВО	663	697	580

С. ЖЕЛЪД		61	58	45
С. КЪЛНОВО		97	191	80
С. НОВО ЯНКОВО		113	117	77
С. РИШ		850	711	643
С. ЧЕРНИ ВРЪХ		125	155	106
С. ЯНКОВО		720	736	611

Всичко за общината		7000	6994	6014

дата 15.06.2015

Като цяло населението на територията на община Смядово бележи тенденция на спад в абсолютния брой. Като цяло за Североизточния район за планиране /СИР/ се наблюдава спад на населението. Основните причини са отрицателния естествен прираст и вътрешната миграция. Основна причина за миграцията е липсата на професионална реализация на територията на общината и високата безработица. Влошена е възрастовата структура в селата на общината – тя е от регресивен тип: нарастват броят и делът на възрастното население и намаляват този на младите генерации. Силно завишен е делът на лицата в надтрудоспособна възраст, което показва застаряване на населението и влошени демографски показатели по отношение на възпроизводството му. Увеличава се делът на хората, търсещи услугите на мрежата за социална защита. Съществува тенденция на връщане на пенсионирани лица в селата за извършване на селскостопанска дейност в личните стопанства.

Населените места в общината с най-малко жители са селата Александрово и Желъд. Те съставляват едва 1.46% от населението на общината. Населеното място с най-голям брой жители, извън общинския център е с. Риш със 850 жители, което представлява 12.14% от населението на община Смядово.

Коефициентите на демографско заместване/59.0%/ и коефициента за възрастова зависимост/61.5%/ са най-високи в нашата община. Това характеризира увеличаване делът на жителите в зависимите възрасти – до 10 годишна възраст и над 65 годишна възраст.

Възрастовото състояние на населението на Общината към 01.02.2010 година е следното:

- под трудоспособна възраст /деца до 18 г./ – 1 223 деца
- трудоспособна възраст /мъже от 18 до 62 г. и жени от 18 до 59 г./ - 4221 лица
- над трудоспособна възраст – 2 156 лица

Възрастовото състояние на населението на Общината към 31.12.2014 година е следното:

- под трудоспособна възраст /деца до 18 г./ – 1 150 деца
- трудоспособна възраст /мъже от 18 до 62 г. и жени от 18 до 59 г./ - 4024 лица
- над трудоспособна възраст – 1 762 лица

Тенденцията е към намаляване на населението на община Смядово.

1. Население към 31.12.2014 г. (в регистрите на служба ГРАО)

ОБЩИНА	Смядово

1.1. Население на общината	Постоянен адрес	Настоящ адрес
1.1. Население на общината (общо)	7021	7010
Детско население		
1.2. Деца - момчета от 0 до 3 г.	71	69
1.3. Деца - момичета от 0 до 3 г.	93	86
1.4. Деца - момчета от 4 до 7 г.	142	148
1.5. Деца - момичета от 4 до 7 г.	146	139
1.6. Деца - момчета 8 до 14 г.	240	239
1.7. Деца - момичета 8 до 14 г.	223	219
1.8. Момчета от 15 до 18 г.	127	124
1.9. Момичета от 15 до 18 г.	108	112
Общо детско население	1150	1136
1.10. Мъже от 18 до 29 г.	529	477
1.11. Жени от 18 до 29 г.	424	405
1.12. Мъже от 30 до 62 г.	1684	1639
1.13. Жени от 30 до 59 г.	1427	1375
1.14. Мъже от 63 г. до 75 г.	448	525
1.15. Жени от 61 г. до 75 г.	774	848
1.16. Жени над 76 г.	391	398
1.17. Мъже над 76 г.	194	207
Общо пълнолетно население	5871	5874

Демографските процеси в Общината се развиват така, както в областта и в страната с малки различия. И през 2014 г. продължава тенденцията за намаляване броя на жителите на община Смядово. Финансовата криза в световен мащаб се отрази на бизнеса, което доведе до намаляване на работните места, което от своя страна е свързано с търсене на нови възможности за реализация на жителите на общината.

Миграция

Външната миграция на населението от общината обхваща предимно лица в трудоспособна възраст, в повечето случаи със средна и висока степен на образование и квалификация, като на територията на общината остават най-вече хора в надтрудоспособна възраст и такива с ниска степен на образование – евентуални бъдещи потребители на социални услуги. Естественото движение е един от факторите, оказващи влияние на динамиката на *населението и неговата структура по възраст*.

Отрицателната динамика на населението е свързана и с промени в неговата възрастова структура. Очертава се ясна тенденция към застаряване на населението – броят на лицата в подтрудоспособна възраст намалява, увеличава се дялът на трудоспособното и надтрудоспособно население. Това е в резултат на голямата миграция, най-вече изселване и емиграция.

Основните причини са отрицателния естествен прираст и вътрешната миграция. Основна причина за миграцията е липсата на професионална реализация на територията на общината и високата безработица. Влошена е възрастовата структура в селата на общината тя е от регресивен тип: нарастват броят и дялът на възрастното население и намаляват този на младите генерации. Силно завишен е дялът на лицата в надтрудоспособна възраст, което показва застаряване на населението и влошени демографски показатели по отношение на възпроизводството му. Увеличава се дялът на хората, търсещи услугитена мрежата за социална защита. Съществува тенденция на

върщане на пенсионирани лица в селата за извършване на селскостопанска дейност в личните стопанства.

Имайки предвид всичко това е необходимо съобразяване на услугите за възрастни с тяхното здравословно състояние и необходимата степен на интервенция. Наред с този процес се наблюдава и друга тенденция, произтичаща от интензивните миграционни процеси. Много млади хора в работоспособна възраст отиват да работят извън страната, като оставят своите възрастни родители и близки, без адекватна помощ. Това оказва натиск върху търсенето и финансирането на социални услуги за възрастни. Услугите в Смядово, предназначени за лица в напреднала възраст, трябва да отчитат и динамиката на този поток, който се променя интензивно.

Тенденциите към застаряване на населението оказват своето влияние върху социалната политика на община Смядово, като насочват фокуса и върху мерките за подобряване живота на най-възрастната част от населението.

Необходимо е осигуряването на лесен и бърз достъп до социални услуги за лица в нужда, тъй като това ще даде оценка за качеството и цялостното състояние на системата на социални

2. Раждания

2.1. Раждания по данни на официална статистика - ГРАО

	Община	Смядово
2.1.10. Раждания за 2010 г. (общ брой живородени деца)		
2.1.11. Раждания за 2011 г. (общ брой живородени деца)		
2.1.12. Раждания за 2012 г. (общ брой живородени деца)		
2.1.13. Раждания за 2013 г. (общ брой живородени деца)		1-осиновено
2.1.14. Раждания за 2014 г. (общ брой живородени деца)		1-осиновено
2.1.15. Раждания за 2015 г. – до 30 юни 2015 (общ брой живородени деца)		

Коефициентът на обща раждаемост в област Шумен през 2014 г. е 9,1 промила, а през предходните години 2012 и 2013 г. той е бил съответно 9.9 и 10.0 промила. Броят на живородените момчета е 842 и е с 65 по-голям от този на живородените момичета – 777, или на 1 000 родени момчета се падат 923 момичета.

Сред общините в областта, с най-висока раждаемост са Каолиново – 12.3 промила, Никола Козлево - 12.2 промила и Нови пазар - 9.4 промила, а с най-ниска раждаемост са общините Смядово - 6.8 промила и Хитрино – 5.4 промила.

През 2014 г. делът на децата, родени от непълнолетни майки, от общия брой на живородените в областта е 3,3%. Той е най-висок в общините Никола Козлево – 8,1% и Нови пазар – 7,1%, а най-нисък в общините Шумен - 2,2% и Смядово - 2,3%.

На територията на община Смядово няма действащо болнично заведение с родилна помощ. Всички бременни живущи на територията на община Смядово ползват услугите на акушеро-гинекологичното отделение в МБАЛ – Шумен. В общинска администрация – Смядово, се регистрират само осиновяванията, които се вписват в регистъра за раждане, в гр. Смядово.

3. Детска смъртност (по данни на ГРАО, РЗИ и пр.)

	Община	Смядово
--	--------	---------

3.1.10. Брой починали деца до 1 год.възраст за 2010 г.	0
3.1.11. Брой починали деца до 1 год.възраст за 2011 г.	0
3.1.12. Брой починали деца до 1 год.възраст за 2012 г.	0
3.1.13. Брой починали деца до 1 год.възраст за 2013 г.	0
3.1.14. Брой починали деца до 1 год.възраст за 2014 г.	0
3.1.15. Брой починали деца до 1 годишна възраст за 2015 г. - до 30.06.2015	0

	Община	Смядово
3.2.10. Брой починали деца от 1 до 5 годишна възраст за 2010 г.		0
3.2.11. Брой починали деца от 1 до 5 годишна възраст за 2011 г.		0
3.2.12. Брой починали деца от 1 до 5 годишна възраст за 2012 г.		0
3.2.13. Брой починали деца от 1 до 5 годишна възраст за 2013 г.		0
3.2.14. Брой починали деца от 1 до 5 годишна възраст за 2014 г.		0
3.2.15. Брой починали деца от 1 до 5 годишна възраст за 2015 г. – до 30.06.		0

През 2014 г. в областта коефициентът на /брой умрели деца до една година 1 000 живородени/ е 11.7 промила, с 1.2 процентни пункта по-нисък спрямо 2013 година. През последните пет години /от 2010 до 2014 г. включително/ най-висока стойност на посочения показател е регистрирана през 2010 г.- 16.2 промила. През изминалата година няма починали деца на възраст до една година в четири общини – Венец, Каспичан, Смядово и Хитрино.

3.3. Икономическо развитие на община Смядово

Благосъстояние и заетост

Данни за пълнолетното население (от ДБТ, РДСП и др.):

Брой безработни лица: / по данни на ДБТ/

	Община	Велики Преслав	Върбица	Смядово
13.10. Регистрирани безработни лица, към 31.12.2010 г.		947	1217	406
13.11. Регистрирани безработни лица, към 31.12.2011 г.		781	1258	392
13.12. Регистрирани безработни лица, към 31.12.2012 г.		832	1359	408
13.13. Регистрирани безработни лица, към 31.12.2013 г.		887	1579	505
13.14. Регистрирани безработни лица, към 31.12.2014 г.		823	1375	396
13.15. Регистрирани безработни лица, към 30.06.2015 г.		686	1178	341

Профили на безработните лица към 30.06.2015 г. – рискови групи безработни / по данни на ДБТ/:

	Община	Велики Преслав	Върбица	Смядово
14.01. Брой безработни лица без, или с по-ниско от основно образование		231	494	89
14.02. Брой безработни лица с намалена работоспособност		53	36	32
14.03. Брой безработни младежи от 18 до 29 години		58	125	30
14.04. Брой безработни лица на възраст над 55 години		251	455	121
14.05. Брой безработни лица с регистрация над 1 година		314	779	165

Безработицата в общините, обслужвани от ДБТ Велики Преслав илюстрират различията в икономическото състояние на отделните общини. Най-висока е безработицата в община Върбица – 37.8 % , следвана от община Смядово – 13.9 % и община Велики Преслав – 13.3 % към 30.06.2015 година. На фона на намаляващото

население това са високи нива над средното равнище за страната.

Проследявайки броя на безработните през годините установяваме, че най – висок брой безработни в община В. Преслав са отчетени през 2010 година, в община Върбица през 2013 година, както и в община Смядово също през 2013 година.

Много висок е процентът на регистрираните безработните без образование или с по-ниско от основно от общия брой безработни - 33.7 % в община Велики Преслав, 41.9 % в община Върбица и 26.1 % в община Смядово.

Безработните лица с намалена трудоспособност са съответно 7.7 % във В. Преслав, 3.1 % във Върбица и 9.4 % от общия брой безработни в Смядово.

Младежите от 18 до 29 години са 8.5 % в община В.Преслав, 10.6 % в община Върбица и 8.8 % в община Смядово от общия брой безработни.

Много висок е броят на регистрираните безработни над 55 години и в трите общини, като процентът спрямо всички регистрирани е приблизително еднакъв, съответно 36.6 % за община В. Преслав, 38.6 % за община Върбица и 35.4 % за община Смядово.

Традиционно висок е броят на трайно безработните с престой в ДБТ над 1 година и в общината.

В ромските общности са налице различни фактори, пораждащи бедността - ранно отпадане от училище, ниско образование и/или липсваща професионална квалификация на голяма част от жителите, трайна безработица и липса на трудови навици за част от тях, ограничена възможност за заетост, лоши битови условия.

Безспорно влияние върху равнището на безработицата оказва сравнително ниското образователно-квалификационно ниво на безработните. Сред младите липсва мотивацията за повишаване на квалификацията на безработните. Липсата на заетост въпреки положените усилия за преквалификация оказва демотивиращо влияние върху желанието за допълнително образование в свободната работна ръка.

Общината провежда активна политика за намаляване на безработицата и насърчаване на заетостта. Дирекция “Бюро по труда” съвместно с други органи и организации осъществява редица мероприятия. Особено активно се сътрудничи с работодателите. Разработени са програми и се провеждат мерки за заетост с младежите до 29 години, за откриване на нови места чрез наемане на безработни за придобиване на квалификация, чрез стажуване и чиракуване. Реализирани са и дейности по редица национални програми, например като “От социални помощи към осигуряване на заетост” и други. Използват се и външни източници за финансиране, като програми “Красива България” и други. С безработните лица се провежда квалификационно обучение. Всички тези мерки дават резултати и спомагат в голяма степен за намаляване на безработицата в Общината.

ИЗВОДИ:

- Висок процент на безработица в региона обслужван от ДБТ Велики Преслав – 20.1 %, два пъти над средния за страната – 9.6 %.
- Образователната структура на регистрираните безработни лица се характеризира с най-висок относителен дял на безработните лица с основно, начално и по-ниско образование

- Тревожно висок е броят на безработните над 55 години, които най-трудно намират реализация на пазара на труда.
- По-ниският брой безработни младежи се дължи на активната работа с тях и изтичането на работна сила от тази възрастова група към големите градове и страните от ЕС, тъй като тази група е най-активна на пазара на труда.
- Сравнително устойчив е броят на регистрираните безработни с увреждания, тъй като се предлагат много малко свободни работни места за безработните от тази група.
- Трайната безработица е концентрирана в най-голяма степен сред селското население. Необходимо е подобряване на качеството на работната сила, нейната адаптивност към променящите се условия на пазара на труда и пригодност за заетост чрез мерки за насърчаване усъвършенстването на човешките ресурси, тяхната социалната интеграция и конкурентноспособност.
- Необходимо е предприемането на интервенции за създаване на устойчиви работни места сред жените, младежите между 19 г. и 29 г. и другите рискови групи на пазара на труда – продължително безработни лица, етнически малцинства.

3.4. Здравеопазване

Една от особеностите на малките общини, присъща и за община Смядово е наличието на предимно застаряващо население. Тази характеристика предполага необходимост от перманентно медицинско присъствие, което да удовлетворява здравните нужди на всички жители.

На територията на община Смядово практикуват трима лични лекари. Двама от тях осъществяват своята дейност в гр. Смядово, а един обслужва здравните потребности на населението в селата Риш, Янково и Веселиново. Към всеки личен лекар е назначена на работа по една медицинска сестра. Налична е една свободна практика, която да реализира дейност по селата. Наблюдава се голямо текучество на практиките в селата.

Училищното здравеопазване е решено, като е осигурено здравно обслужване на всички учебни заведения и детски градини. Към община Смядово са назначени три щатни бройки медицински сестри, които по утвърден график обслужват всички учебни заведения.

Центърът за спешна и неотложна медицинска помощ е единственото здравно заведение разположено на територията на общината. В него са ангажирани двама лекари, петима фелдшери, три медицински сестри и петима шофьори и санитарни. За обезпечаване нуждите на населението са налични два автомобила, чиито техническо оборудване е задоволително, разполагат с ЕКГ апарат, дефибрилатор, пулсометър и др. В общината съществува дефицит на местни медицински кадри, поради тази причина повечето специалисти пътуват от областния център до гр. Смядово. В този обхват попадат: двама кардиолози, един гинеколог, един невролог, двама стоматолози, двама педиатри, един очен лекар, един лекар уши, нос и гърло и един психиатър.

Общината разполага с лаборатория, в която се извършват рутинни медицински

изследвания на кръв, урина, правят се профили за диабет и др. В селата Ново Янково, Черни връх, Желъд и Александрово съществуват оборудвани помещения, пригодени за медицински прегледи.

Нуждите от лекарства и медикаменти на населението на общината се покриват от съществуващата аптека, разположена в гр. Смядово, която е в договорни отношения с Националната здравноосигурителна каса. Освен нея, на разположение на жителите са и двете дрогерии в града. Липсата на аптеки в селата обуславя необходимостта жителите, нуждаещи се от лекарства и медикаменти да пътуват до града. Предвид нелекото финансово и здравословно състояние, в което се намират повечето от тях, подобно пътуване ги затруднява допълнително.

Училищата и детските градини в общината, разполагат със здравен кабинет и медицинска сестра към него, където при възникнала необходимост да се окаже първа медицинска помощ

3.5. Образование

Просперитетът на обществото като цяло се базира на потенциала, който притежават неговите членове. Повишаването на качеството на образованието в национален мащаб е необходимо условие за подготовката на човешкия ресурс за работа и реализация в условията на европейския пазар на труда. Съобразявайки се с установените реформи, насочени към развитие и усъвършенстване на образователната система в България, Общинска администрация съсредоточава вниманието си към запазване и развитие на местната образователна инфраструктура и подобряване качеството на предоставяните образователни услуги. Ниската раждаемост през последните години се отразява неблагоприятно забелязва се значително намаляване на броя на децата, включени в предучилищното, основното и средното образование. Това от своя страна затруднява ефективното осъществяване на учебно възпитателна дейност и поражда необходимостта образователните заведения, функциониращи на територията общината да бъдат съсредоточени в селищата с най-многобройно население.

Мрежата от училища, детски градини и обслужващи звена е важна част от образователната система на всяка страна.

Състоянието ѝ оказва сериозно влияние както върху качеството на образователно-възпитателния процес, така и върху редица области от социалния живот в населеното място, общината, областта и цялата страна.

На територията на община Смядово съществуват три детски градини, а именно: ЦДГ „Радост“ в с. Янково, ЦДГ „Детелина“ в с. Веселиново и ЦДГ „Щастливо детство“ в с. Риш и едно обединено детско заведение ОДЗ “Маргаритка” в град Смядово. Училищата от своя страна също са три - СОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, разположено в град Смядово, ОУ „Христо Ботев“ на територията на село Янково и ОУ „Васил Априлов“ в село Риш.

В СОУ “Св. Св. Кирил и Методий” гр. Смядово функционира логопедичен кабинет;

Сградите на училищата са публична **общинска** собственост и са предоставени за управление на директорите.

Броят на учениците, завършили основното си образование в селата Янково и Риш,

решили да продължат средното си образование в СОУ гр. Смядово, записвайки се в девети клас е значително нисък. В последно време тенденцията сочи, че учениците, обучаващи се в селата, прекъсват образованието си щом навършат 16 годишна възраст.

Не е за пренебрегване и факта, че значителен брой от учениците, чиито семейства имат финансова възможност, след завършване на VII и VIII клас се насочват към училища в град Шумен. Най-предпочитаните сред тях са: Професионалната гимназия по облекло, хранене и химични технологии, Професионалната гимназия по строителство, архитектура и геодезия, Професионалната гимназия по механотехника, електроника и транспорт, Гимназията с преподаване на чужди езици и училището по изкуства СОУ "Сава Доброплодни". Тези обстоятелства допълнително намаляват броя на учениците, които се обучават на територията на общината.

С цел задържане и привличане на повече ученици в СОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, гр. Смядово бе постигнат частичен успех с внедряването на природоматематически профил /математика и информационни технологии/. Едно от предимствата на профилираното обучение се изразява във възможността за осъществяване на професионално ориентиране на кадри в общината. По този начин учениците от селата, които желаят да продължат образованието си, а те се насочват предимно към град Смядово, получават възможност за по-голям избор. За съжаление на територията на общината няма голямо търсене на подобен тип специалисти и възможността за успешна реализация е сведена до минимум. Поради тази причина 70% от завършващите средно образование в СОУ гр. Смядово продължават образованието си във Висши учебни заведения.

Основен проблем през последните години е пълняемостта на паралелките в училищата по селата /под 60 ученика/. В тях функционират сляти паралелки. Качеството на образованието в тези паралелки пада и учениците излизат неконкурентоспособни на национални изпити и конкурси, въпреки усилията на учителите. Трудно се покриват и високите критерии на държавните образователни изисквания. Ниското качество на образованието водят до по-ниски образователни амбиции у повечето деца. Това затваря кръга на неравнопоставеност в образователното развитие и ограничава шансовете на децата от селата за конкурентната реализация на пазара на труда. Необходимо е да се направи всичко възможно, учениците и от малките населени места да имат достъп до съвременните форми на обучение.

Незаинтересоваността на родителите, които са от ромски произход, неосъзната от тях нужда от ограмотяване на децата, недоброто икономическо състояние на семействата, са основни причини за немалкия брой отпаднали ученици.

Проблем за училищата са и честите пътувания на семействата с цел търсене на сезонна работа в страната и в чужбина. Нерядко децата, чиито родители работят в чужбина, са поверявани на грижите на бабите и дядавците им. В тези случаи контролът е изключително занижен. Децата престават да ходят на училище. Не знаят как да запълнят свободното си време и извършват противообществени прояви.

Основен проблем стоящ пред образованието в Община Смядово, който е дефиниран и в Националната програма за развитие на училищното образование е обективния демографски фактор – намаляване броя на децата в училищна възраст през последните години, което не дава възможност да се покриват изискванията на Наредба № 7 за пълняемостта на паралелките и групите и води до:

- Съществуване на паралелки под определения минимален праг;
- Сформиране на слети паралелки, водещо до спад в качеството на

образованието;

- Преподаване на някои предмети от учители, които нямат нужното образование;
- Неефективност на разходите за образование;
- Неефективно използване капацитета на базите, от което следва неефективност на разходите за поддържането им.

Всяка година до края на м. април в училищата и детските заведения се изпращат списъци на децата, които трябва да постъпят в подготвителна група и първи клас /подлежащи/. Обратната информация показва, че всички подлежащи на обучение деца постъпват в първи клас и подготвителна група. Проблеми се появяват в по-горните класове, основно при децата от ромски произход – отпадане от училище и невъзможност да бъдат върнати /деца, които считаме като необхванати/.

Причини за отпадане от училище

- Социални проблеми;
- Слаба ангажираност на родителите;
- Културни специфики на ромския етнос /ранни бракове, ”открадване на момичето” и др./;
- Лошо владеене на български език.

Мерки за решаване на проблемите

- В Общината се работи за подобряване на социалното положение и ограмотяването на ромското население;
- Работи се по програмите “От социални помощи към осигуряване на заетост”, “Ограмотяване и квалификация на ромите”;
- В училищата и детските градини от общината от години се работи по проекти, в които общината е партньор, свързани с приобщаване на ромското малцинство.

Брой деца, посещаващи детски и учебни заведения към септември 2014 г. – началото на новата учебна година (общинска администрация, РИО на МОН)

Община	Смядово
6.1. Деца в детски ясли или яслени групи	17
6.2. Деца в детски градини /без предучилищни форми/	86
6.3. Деца в преучилищни форми на образование/детска градина, училище/	122
6.4. Деца в общински и държавни училища/ общ брой/	479
<i>От тях:</i>	
6.5. Деца в общински и държавни училища / 1- 4 клас/	192
6.6. Деца в общински и държавни училища / 5- 8 клас/	207
6.7. Деца в общински и държавни училища /9-12 клас/	80

Брой деца в риск (в документацията на ДСП и ОЗД; МКБППМН; отдел ”Образование”, РЗИ, РИО на МОН, ГРАО, Областни съвети по наркотични вещества, РДВР и други)

Община	Смядово
---------------	----------------

8.1.10. Деца, отпаднали от училище през учебната 2010–2011 година.	5
8.1.11. Деца, отпаднали от училище през учебната 2011–2012 година.	6
8.1.12. Деца, отпаднали от училище през учебната 2012–2013 година.	4
8.1.13. Деца, отпаднали от училище през учебната 2013–2014 година.	1
8.1.14. Деца, отпаднали от училище през учебната 2014–2015 година.	1

Като цяло информацията, вписана в тази таблица, отразява, че броят на отпадналите от училище ученици намалява. По данни от директорите на училища от област Шумен, основните причини за отпадане на ученици от училище са:

- смяна на местоживеенето;
- изключително висока дългосрочна трудова миграция на родителите;
- конфликти в семейството, проблеми между родителите след развод, нови партньори на родителите и др.;
- необходимост от грижа за болни родители.

ИЗВОДИ

- Неефективната предучилищна подготовка или липсата на такава, е основна предпоставка за непостъпване на учениците в I клас или отпадането им от училище.
- Намаляване на броя на децата, обучаващи се в помощни училища се дължи на настаняването им в ЦНСТ и интегрирането им в общообразователни училища, с обхващане в ресурсна група с ресурсен учител и други специалисти.
- Основни фактори, благодарение на които се отчита намаляване в броя на отпадналите от училище ученици, са: картотекиране на учениците в риск; въвеждане на целодневна организация на обучение за учениците в училищата; повишаване квалификацията на учителите в посока на формиране на умения за разпознаване на рисково поведение и използване на нови методи на работа при ученици с липсваща мотивация; съдействие на социалните служби, МКБППМН и кметовете на общини.

За повишаване качеството на образователните услуги, които се предоставят в учебните заведения на територията на общината е необходимо да се търсят варианти за набавяне на допълнителни средства. С осигуряването на такива е възможно да се извърши внедряване на иновативни практики в учебно-възпитателната дейност, които се оказват изключително благоприятно както върху мотивацията за учене и посещение на учебните часове от страна на учениците, така и върху добрата организация на учебно-възпитателния процес от страна на преподавателите. Въвеждането на разнообразни програми за извънкласни занимания на учениците би обхванало в по-голям мащаб техните интересите и би допринесло за личностното им развитие.

4. Анализ на групите в риск в община Смядово

4.1. Фактори, които пораждаат риск за различни групи от населението

4.1.1. Фактори, свързани с доходите

Безработицата е основният проблем за осигуряване на нормален стандарт на живот. По официални данни безработицата към 30.06.2015 г. в община Смядово е 13.9%. На фона на намаляващото население това са високи нива над средното равнище за страната.

Ограниченият брой работни места в община Смядово се дължат на:

- малък брой предприятия и фирми, осигуряващи заетост и съответно липса на алтернативни работни места;
- затваряне на предприятия и фирми в резултат на икономическа криза и/или намаляване на работното време;

Безработицата и липсата на доходи в семействата рефлектират върху всички рискови групи.

Затруднени са родителите да осигурят добри битови условия на живот на децата си, да покриват разходите им, което е една от причините за настаняването на деца в институции.

Липсата на доходи в някои семейства е една от предпоставките за възникване на агресия, домашно насилие, противообществени прояви.

Брой безработни лица: / по данни на ДБТ/

	Община	Смядово
13.10. Регистрирани безработни лица, към 31.12.2010 г.		406
13.11. Регистрирани безработни лица, към 31.12.2011 г.		392
13.12. Регистрирани безработни лица, към 31.12.2012 г.		408
13.13. Регистрирани безработни лица, към 31.12.2013 г.		505
13.14. Регистрирани безработни лица, към 31.12.2014 г.		396
13.15. Регистрирани безработни лица, към 30.06.2015 г.		341

Профили на безработните лица към 30.06.2015 г. – рискови групи безработни / по данни на ДБТ/:

	Община	Смядово
14.01. Брой безработни лица без, или с по-ниско от основно образование		89
14.02. Брой безработни лица с намалена работоспособност		32
14.03. Брой безработни младежи от 18 до 29 години		30
14.04. Брой безработни лица на възраст над 55 години		121
14.05. Брой безработни лица с регистрация над 1 година		165

Анализът на статистическите данни, направен в община Смядово показва, че много висок е броят на регистрираните безработни над 55 години -35.4%, след тях е групата на безработните лица са хората с основно и по-ниско образование – 26.1%.

Ниското образование и липсата на такова е фактор за формиране на следните рискови групи:

- деца и младежи, напуснали рано училище със основно и по-ниско образование, в т.ч. деца, необхванати от образователната система;
- възрастни със основно и по-ниско образование.

При първоначалния анализ на социо-демографската и икономическа картина на община Смядово се очертават някои типични рискове за лица в неравностойно положение: ниско образование, неравностойна позиция на пазара на труда, съчетана с липса на трудови навици, принадлежност към етнически общности в неравностойно

положение, многодетство, трайна липса на собственост и доходи, противообществени прояви, рискове, засягащи децата и настанените в институции. На основата на тези характеристики се обособяват няколко рискови групи. Повечето от тях имат социално-икономически корени, но известна част са свързани и с типични особености и социално-психологически характеристики на отделните местни общности.

Анализът не цели да направи пълна класификация на рисковите групи, а да очертае някои приоритетни потребности от социална защита, както и необходимостта от развитието на конкретни социални услуги.

- **Лоши битови условия и дефицит в средствата за издръжка.**

Затрудненията на родителите да осигурят добри битови условия на живот на децата си, да покриват разходите им за всекидневни нужди са сред причините за настаняване на деца в институции. Под причината “липса на родителски капацитет” не рядко се крият битови проблеми и невъзможност на родителите да излязат от социалната изолация. Причините са комплексни и изискват различни интервенции.

Специфична група са хората с увреждания, за които съществува сериозен проблем при поддържането на домакинството и на жилището. Здравословните им проблеми не позволяват намиране на работа, което усложнява и доходите им за издръжка. Заплатата на личен асистент като основен източник на доходи в случаите, когато член на семейството се грижи за близък с увреждане, затруднява покриването и на разходите за храна и режимни.

Бедността и ниските доходи влияят върху следните **групи в риск**:

- Деца, настанени в специализирана институция;
- Родители на деца, настанени в институция;
- Деца и родители от ромски произход;
- Самотни майки;
- Самотни възрастни хора с увреждания;
- Семейства с ниски доходи, живеещи в отдалечени райони;
- Деца с увреждания на самотни родители/ и в семейство с безработен родител;
- Семейства на хора с увреждания.

Образование

Образованието е фактор за социална интеграция и професионално развитие. По този критерий могат да се дефинират следните групи в риск:

- Деца, нередовно посещаващи училище с фокус деца от ромски произход от семейства в неравностойно положение;
- Младежи, напуснали рано училище и младежи с основно и по-ниско образование;
- Възрастни с основно и по-ниско образование.

4.1.2. Структура на семейството

От съществено значение за формиране на рисковите групи по отношение на доходите са структурата и броят на членовете на семейството, както и разпределението на разходите между тях. Структурата на семейството е допълнителен фактор и поради факта, че повечето хора със социални проблеми разчитат на близките си, тъй като социалното подпомагане и услугите не решават поставените пред тях проблеми и не компенсират рисковете, пред които са изправени.

По отношение на структурата на семейството могат да се оформят следните **групи**:

- Многодетни семейства;
- Непълни семейства – родители, които сами отглеждат децата си, самотни хора с увреждания и самотни възрастни хора;
- Децата, които се отглеждат от близки и роднини, най-често баба и дядо, поради отсъствие на родителите, основно поради трудова заетост извън страната.

4.1.3. Увреждане или тежък здравословен проблем на член от семейството

Липсата на подходящи алтернативи за заетост за хора с увреждания поставя в неравностойно положение семействата им по отношение на източниците на доходи и покриване на нуждите. Липсата на достъпна архитектурна среда и подходяща инфраструктура, както и подходящи алтернативи за заетост поставят хората с увреждания в социална изолация. Ако състоянието на партньора/родителя изисква един от трудоспособните членове на семейството да полага грижи в ежедневието, това води до допълнително задълбочаване на проблемите, свързани с доходите.

В тази връзка се оформя групата на:

- Семейства, в чийто състав има човек с увреждане или с тежък здравословен проблем;
- Семейства с хора с увреждания, оставащи без доходи в периодите между сключване на договор по програма Личен асистент и техен близък;
- Семейства с безработен член, непълни семейства с родители в пенсионна възраст.

4.1.4. Затруднен достъп до здравни услуги

Основните рискове фактори в тази насока са следните: липса на здравни пътеки, които покриват разходите за лечение; ниски доходи и невъзможност за закупуване на лекарства и осигуряване на необходимото лечение. **Специфична рискова група са хората с психически проблеми, неустановени от компетентни органи – нечувствителност към този тип проблеми, народопсихология – съществуваща стигма по проблема, липса на превенция в тази насока.**

По отношение на достъпа до здравни услуги в община Смядово могат да се обособят следните **групи в риск**:

- Хора с психически проблеми и увреждания
- Хора в пенсионна възраст, живеещи в отдалечени села;
- Хора с увреждания и с няколко хронични заболявания.

4.1.5. Изолираност на населеното място

Отдалечените от общинския център села са населени почти изцяло с възрастни хора. Липсват редовни транспортни връзки, което затруднява достъпа на лицата до ползването на здравни и социални услуги. Социалният патронаж не достига до всички населени места, поради големите транспортни разходи, които оскъпяват и ограничават възможността за ползване на услугата. В общината живеят значителен брой възрастни самотни хора, които изцяло разчитат на подкрепата от кметовете, кметските наместници и съседни.

Хората в трудоспособна възраст от селата са принудени да търсят работа в общинския център и в други областни центрове, което натоварва семейните доходи. Единствената възможност за заетост на това население са програмите по временна заетост, които са ограничени и не обхващат всички нуждаещи се. Част от безработните лица не поддържат регистрацията си, ако няма базирани структури на Агенцията по заетостта и се налага да пътуват, поради което са лишени от възможността да се включат в програмите за заетост.

Изолираността на населеното място формира като **група в риск**:

- самотно живеещи стари хора от отдалечени села;
- семейства без доходи или с ниски доходи;
- Безработни лица без регистрация в Дирекция “Бюро по труда”.

4.2. Характеристика на рисковите групи в община Смядово

В резултат от анализа на рисковите фактори се обособяват няколко ключови рискови групи, които следва да бъдат обект на въздействието на Общинската стратегия за развитие на социалните услуги. За да превъзмогне индивидът ситуацията на риск, често е необходима подкрепа и за семейството му. Така например превенцията на изоставянето на деца и реинтеграцията им в семейна среда често изисква подкрепа за семейството, за да излезе от кръга на бедност и/или за да се изгради родителски капацитет. При взаимопомощта като основен ресурс за подпомагане и семейството като мрежа за подкрепа често хората в риск поставят в неравностойно положение цялото домакинство/семейството. Подкрепата за човека в риск често трябва да обхваща и мерки, насочени към семейството му. Анализът на групите в риск очертава и съпътстващи групи, които се нуждаят от подкрепа. Наличието на увреждане поражда сериозен риск от социално изключване, независимо от възрастта. проблемите на тази група са свързани с възможността за социално включване, т.е. получаване на образование, ефективен достъп до пазара на труда, качествена здравна грижа, общуване и придвижване. От подкрепа и заместване се нуждаят и семействата на хора, които изискват непрекъснатата грижа.

РИСКОВИ ГРУПИ ДЕЦА

Деца в риск, отглеждани в семейна среда

Деца, отглеждани в семейства в риск – такива са децата отглеждани в многодетни и непълни семейства, деца на самотни родители, семейства от етнически общности в неравностойно положение, семейства в бедност, семейства с липса на жилище или в лоши жилищни условия. Доходите на родителите са изключително от социални помощи и крайно недостатъчни за задоволяване на елементарни човешки потребности. В по - голямата си част тези семейства са от ромски произход. Поради

сериозните материални затруднения в много от тези семейства е нарушен и социално - психологическият климат. Болни, самотни и безработни родители преодоляват по - трудно кризата. Най - често потърпевши от тази ситуация са децата - те нямат възможност да посещават детски градини и училище. При ромските деца липсва до голяма степен мотивация за учене и образование. Ниската социална компетентност и неспособността им да разпределят бюджета си обуславят невъзможността да се планира бъдещето на децата. Има риск за децата от попадане в: институция, на улицата, от напускане на образователната система.

Брой лица и /или семейства в неравностойно положение (към 30.06.2015 г.)

/ по данни на ДСП, кметски наместници, клубове на пенсионера и др./

	Община	Смядово
21.1. Лица, получаващи месечни социални помощи		71
21.2. Сам родител, отглеждащ дете/ деца		1
21.3. Многодетни семейства		5
21.4. Лица в остра жилищна нужда (картотекирани)		0
21.5. Лица в остра жилищна нужда (некартотекирани)		0
21.6. Самотно живеещи стари хора		178
21.7. Възрастни хора, обект на социално подпомагане – над 65 г.		178
21.8. Жени, жертва на насилие и трафик		0
21.9. Хора със зависимости		0
21.10. Лица, излезли от затвор / места за лишаване от свобода		
21.11. Лица с пробация		4
21.11. Бежанци – общ брой		

Идентифицирани рискове и проблеми:

Това са деца, чийто семейства са с ниски доходи или без доходи и разчитат на социална помощ за задоволяване на основните си жизнени потребности. Голяма част от тях са деца от ромски произход. В немалка част от случаите родителите на децата са необразовани и неграмотни, демонстрират неадекватно социално поведение. Въпреки утежняващите фактори на средата в която живеят, родителите продължават да създават потомство, без ясна представа за възможностите им да отглеждат и възпитават деца. Липсват основни познания и култура по въпросите, касаещи семейното планиране и превенция на нежелана бременност, както и адекватна представа за отговорностите им като родители.

Най-често срещаните проблеми при тези деца са: лоши битови условия на живот, ранно отпадане от училище, многодетни семейства с липса на ресурс за гарантиране на нормалното физическо и психическо развитие на децата, влошен психо-социален климат в семейството и криминогенна среда на живот. При тях съществува висок риск от институционализация. Предоставянето на социални помощи не само не гарантира качеството на обгрижване на децата, но в същото време води до постоянно възпроизвеждане на модела на гарантирана сигурност от държавата и закрепване на съществуващите модели на родителско поведение. Осигуряването на подкрепяща среда за семейството и близките на децата с увреждания е водеща потребност при планирането на социалните услуги. За отчетния период е регистрирано само едно раждане от непълнолетна майка под 18 години, на територията на община Смядово.

Предприетите мерки по здравна и социална профилактика в рисковите групи са оказали необходимото влияние за предотвратяване на този проблем, като продължаваме да работим в тази насока.

Сфери на интервенция за преодоляване на проблемите:

- Социални услуги в насока превенция на изоставането и осигуряване на подкрепа на семействата;
- Семейно консултиране и подкрепа – социални, правни, психосоциални и психологически консултации; подготовка на родителите да се грижат за децата си; работа с родителите, разширеното семейство и детето за възстановяване на връзките родители-дете;
- Индивидуални и групови психологични и социални консултации на семейства в риск с оглед превенция на изоставянето на детето и настаняването му в специализирана институция, както и на семейства от общността за справяне с проблеми, възникващи при развитието на детето, при семейни конфликти и трудности при справяне с ежедневните задължение, свързани с детето;
- Индивидуалната и групова работа, насочена към основните аспекти на доброто родителстване, справяне със задълженията по поддържане на дома, бюджетиране, финанси и управление на времето, насоки за търсене на работа и обучение.

Броят на децата, жертва на насилие е много по-голям, но оплакванията са малко, поради сложни емоционални връзки и зависимостта на децата от родителите, както и недостатъчна култура на идентифициране на различните форми на психическо и емоционално насилие и negliжиране на децата. През отчетния период има само един сигнал за детете жертва на физическо насилие през 2010г., на територията на община Смядово.

За разрешаване проблемите на децата в риск са нужни специални грижи, като консултиране на децата и родителите им, оказване на помощ при разрешаване на възникнали трудности в общуването, индивидуална работа с всяко дете и др.

Брой деца получили полицейска закрила към 30.06.2015 г., по данни на ОД на МВР -Шумен

	Община	Смядово
8.6.10. Деца, получили полицейска закрила, 2010 г.		0
8.6.11. Деца, получили полицейска закрила, 2011 г.		0
8.6.12. Деца, получили полицейска закрила, 2012 г.		1
8.6.13. Деца, получили полицейска закрила, 2013 г.		1
8.6.14. Деца, получили полицейска закрила, 2014 г.		4
8.6.15. Деца, получили полицейска закрила - до 30 юни 2015 г.		0

Сфери на интервенция за преодоляване на проблемите:

Необходимо е развитието на специализирани социални услуги, насочени към превенция на насилието и подкрепа на деца, жертва на насилие и техните семейства.

- Програми за информираност на обществото с активното участие на медиите, с цел изграждане на чувствителност към проблема (кръгли маси, конференции, публикации в средствата за масово осведомяване, дипляни).
- Превенция, насочена към самите деца, които да бъдат информирани за риска и включваща идентификация на рисковите групи, разработване и прилагане на програми за групово работа по правата на детето и превенция на насилието

- Непосредствена интервенция при вече преживяно насилие и превенция на рецидиви (училище за родители: обучение на родители в овладяване на гнева, стимулиране на сензитивността към проблемите на децата и изграждане на взаимоотношения на доверие и респект).

Деца, отпаднали от училище или непосещаващи редовно училище

Брой деца в риск (в документацията на ДСП и ОЗД; МКБППМН; отдел "Образование", РЗИ, РИО на МОН, ГРАО, Областни съвети по наркотични вещества, РДВР и други)

	Община	Смядово
8.1.10. Деца, отпаднали от училище през учебната 2010–2011 година.		5
8.1.11. Деца, отпаднали от училище през учебната 2011–2012 година.		6
8.1.12. Деца, отпаднали от училище през учебната 2012–2013 година.		4
8.1.13. Деца, отпаднали от училище през учебната 2013–2014 година.		1
8.1.14. Деца, отпаднали от училище през учебната 2014–2015 година.		1

Сфери на интервенция за преодоляване на проблемите:

- Повишаване на привлекателността на училището и училищната среда за учениците;
- Увеличаване на извънкласните и извънучилищни дейности според идентифицираните интереси на децата;
- Обхващане на трайно не посещаващите училище деца;
- Компенсиране на образователните пропуски на деца от ромски произход;
- Работа с родителите и децата от ромски произход в община Смядово за мотивация за посещаване на училище и повишаване на успеха.

Деца на улицата и деца с отклоняващо се поведение

На територията на община Смядово няма регистрирани случаи на деца, които да се намират в състояние на безнадзорност.

Деца с противообществени прояви – 2010 година: 3 деца

Деца с противообществени прояви – 2011г.: 3 деца.

Деца с противообществени прояви - 2012г.: 3 деца

Деца с противообществени прояви – 2013г.: 6 деца

Деца с противообществени прояви – 2014г.: 2 деца

Деца с противообществени прояви – 2015г. до 30.06.2015г.: 2 деца

Всички деца през годините са с възпитателни дела, които са приключили.

Сфери на интервенция за преодоляване на проблемите:

Необходимо е предоставянето на социални услуги, предоставящи помощ и подкрепа на тези семейства при отглеждането на децата.

- Ангажиране на свободното време на децата;
- Преодоляване на поколенческите конфликти;
- Подкрепа в училище;
- Специализирани услуги за деца с отклоняващо се поведение;
- Семейно консултиране и подкрепа – социални, правни, психосоциални и психологически консултации; подготовка на родителите да се грижат за децата си; работа с родителите, разширеното семейство и детето за възстановяване на връзките родители-дете;
- Индивидуални и групови психологични и социални консултации на семейства в риск с оглед превенция на изоставянето на детето и настаняването му в специализирана институция, както и на семейства от общността за справяне с проблеми, възникващи при развитието на детето, при семейни конфликти и трудности при справяне с ежедневните задължение, свързани с детето.
- Индивидуалната и групова работа, насочена към основните аспекти на доброто родителстване, справяне със задълженията по поддържане на дома, бюджетиране, финанси и управление на времето, насоки за търсене на работа и обучение.

Данни от ДСП – гр-Велики Преслав

Данни от ДСП/ОЗД :	Година /период за данните	Общ брой
общ. Смядово		
Рискова група / проблем		
Отделяне на деца от семейството - данни от ОЗД		
брой извеждания на деца от семейството през годината		
брой извеждания на деца от семейството през годината	2011	3
брой извеждания на деца от семейството през годината	2012	5
брой извеждания на деца от семейството през годината	2013	8
брой извеждания на деца от семейството през годината	2014	10
брой извеждания на деца от семейството през годината	30.6.2015	6
брой деца напуснали форма на формална грижа през годината / периода		
брой деца напуснали формална грижа през годината	2011	2
брой деца напуснали формална грижа през годината	2012	4
брой деца напуснали формална грижа през годината	2013	1

брой деца напуснали формална грижа през годината	2014	1
брой деца напуснали формална грижа през годината	30.6.2015	0
брой деца, останали изведени от семейството в края на годината / периода		
брой деца, останали изведени от семейството в края на год.	31.12.2011	3
брой деца, останали изведени от семейството в края на год.	31.12.2012	2
брой деца, останали изведени от семейството в края на год.	31.12.2013	7
брой деца, останали изведени от семейството в края на год.	31.12.2014	10
брой деца, останали изведени от семейството в края на год.	30.6.2015	6
Профил на децата, настанени във формална грижа към 30.06.2015		
Деца и младежи в СИ		
Деца в ДМСГД	30.6.2015	0
Деца и младежи в ДДУИ и ДДМУИ	30.6.2015	0
Деца и младежи в ДДЛРГ	30.6.2015	0
Резидентни услуги		
Деца и младежи в ЦНСТ	30.6.2015	3
Младежи в ЗЖ	30.6.2015	
Деца и младежи в СУПЦ	30.6.2015	1
Деца и младежи в Кризисен център	30.6.2015	1
Алтернативни форми на формална грижа		
Деца, настанени в приемна грижа	30.6.2015	6
Деца, настанени при близки и роднини	30.6.2015	24

УСЛУГИ ЗА ДЕЦА ПРИЕМНА ГРИЖА

Приемната грижа е социално услуга, която тепърва предстои да се развива в общината.

Деца в приемна грижа		
Брой настанявания на деца в приемна грижа		
Брой настанявания на деца в приемна грижа през годината	2011	1

Брой настанявания на деца в приемна грижа през годината	2012	2
Брой настанявания на деца в приемна грижа през годината	2013	3
Брой настанявания на деца в приемна грижа през годината	2014	3
Брой настанявания на деца в приемна грижа през годината	30.6.2015	2
Напускане на приемна грижа		
Брой деца напуснали приемна грижа през годината	2011	0
Брой деца напуснали приемна грижа през годината	2012	2
Брой деца напуснали приемна грижа през годината	2013	0
Брой деца напуснали приемна грижа през годината	2014	0
Брой деца напуснали приемна грижа през годината	30.6.2015	2
Брой деца, отглеждани в приемна грижа		
Брой деца, отглеждани в приемна грижа в края на год.	31.12.2011	1
Брой деца, отглеждани в приемна грижа в края на год.	31.12.2012	0
Брой деца, отглеждани в приемна грижа в края на год.	31.12.2013	3
Брой деца, отглеждани в приемна грижа в края на год.	31.12.2014	3
Брой деца, отглеждани в приемна грижа в края на год.	30.6.2015	2

ИЗВОДИ ЗА УСЛУГИТЕ ЗА ДЕЦА:

- Липсват услуги свързани с извършване на рехабилитация, социално правни консултации, образователно и професионално обучение и ориентиране, изготвяне и осъществяване на индивидуални програми за социално включване на деца с

увреждания;

- Все още са слабо развити формите на алтернативна семейна грижа/ приемна грижа;
- Липса на комплексни консултантски услуги за деца и семейства в риск, насочени към превенция на изоставянето на деца и настаняването им в СИ, приемна грижа и осиновяване, работа с деца с поведенчески проблеми, възпитателна работа с малолетни и непълнолетни, правно консултиране на родители и деца, психологическо консултиране;
- Липса на социални услуги за деца с увреждания, предлагащи цялостно обслужване на децата през деня свързани с предоставяне на храна, ежедневни здравни, рехабилитационни потребности, организация на свободното време и лични контакти;
- Липса на услуги от резидентен тип предоставящи жизнена среда за пълноценно израстване и развитие на деца лишени от родителски грижи.

Брой деца и лица с увреждания (по данни на РЗИ, ТЕЛК, РДСП, сектори ХУСУ, лични лекари/болници и др.)

Община	Смядово			
	Психични и заболявания	Физически увреждания	Умствена изостаналост	Множествени увреждания
1.2. Данни за децата и хората с увреждания – към 30 юни 2015				
1.1. Общ брой хора с увреждания (деца и лица)				
<i>Брой сред детското население</i>				
1.2. Деца - момчета от 0 до 3 г.		1		
1.3. Деца - момичета от 0 до 3 г.		1		
1.4. Деца - момчета от 4 до 7 г.		4	1	
1.5. Деца - момичета от 4 до 7 г.		2		
1.6. Деца - момчета 8 до 14 г.		2	3	
1.7. Деца - момичета 8 до 14 г.		6	1	
1.8. Момчета от 15 до 18 г.		1	2	
1.9. Момичета от 15 до 18 г.		1		
Общо деца с увреждания - 25		18	7	
<i>Лица с увреждания сред пълнолетното население</i>				
1.10. Мъже от 18 до 29 г.	11	4	20	0
1.11. Жени от 18 до 29 г.	4	2	15	20
1.12. Мъже от 30 до 62 г.	35	5	31	3
1.13. Жени от 30 до 59 г.	35	9	18	52
1.14. Мъже от 63 г. до 75 г.	67	0	36	3
1.15. Жени от 61 г. до 75 г.	64	4	29	36
1.16. Жени над 76 г.	37	0	34	10
1.17. Мъже над 76 г.	18	1	23	1
Общ брой лица с увреждания - 627	271	25	206	125

РИСКОВИ ГРУПИ ВЪЗРАСТНИ

Възрастни с увреждания

Социални услуги общността

В тази група влизат услуги, които се предоставят в семейна среда или в среда близна до семейната. По своя смисъл те представляват алтернатива на настаняването на деца и възрастни в институция и през последните години дават възможност да се реализира държавната политика за деинституционализация. Финансирането на тези услуги се извършва като държавно делегирани дейности и дейности, финансирани от общинския бюджет.

Държавно делегираното финансиране на услугите и размерът на финансовия стандарт се определят с решение на Министерски съвет за всяка бюджетна година. Услуга, финансирана от общинския бюджет е Домашен социален патронаж. Доставчик на услугата е общината. Услугата е широко разпространена с най-голям брой ползватели и достига до клиенти и в отдалечени места. Управлението на социалните услуги в общността се извършва от общинската администрация или други доставчици – неправителствени организации или частни лица след провеждане на конкурс. В случаите на ръководство от страна на общината се наблюдава претовареност на общинските служители, които имат възможност да поемат най-вече административно-финансовото управление на услугата. Възможност за разрешаване на посочения проблем е провеждане на конкурси от страна на общината за възлагане на социални услуги на лицензирани доставчици на услуги.

Община Смядово се характеризира с наличието на относително голям брой хора с трайни увреждания. Общият брой на хората с увреждания, регистрирани в Д ”СП” - Смядово към 30.06.2015 г. е 631 лица. Данните сочат устойчива тенденция за увеличаване броя на хората с увреждания на територията на община Смядово.

Община Смядово планира, развива и продължава да предоставя нови социални услуги в общността, като разкрива нови държавно делегирани дейности, с цел увеличаване на заетостта на безработните лица.

В изпълнение на общинската социална политика администрацията работи в много направления по проекти от Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” финансирани от Европейския социален фонд на Европейския съюз.

Анализ на предлаганите социални услуги

Поради факта, че община Смядово е сравнително малка община, на територията и не са разположени много социални услуги. Като цяло те са равномерно разпределени. Достъпът до тях е според потребностите и личният избор на потребителите. Приоритетно са развити услугите, предназначени за лица в надтрудоспособна възраст, поради високия им относителен дял от общото население на общината. Териториално разпределение на социалните услуги: Дом за възрастни хора с психични разстройства с. Черни връх, Дневен център за стари хора в гр. Смядово, Център за социална рехабилитация и интеграция в гр. Смядово, Защитени жилища – 2 броя в гр. Смядово и Дневен център за хора с психични разстройства, Домашен социален патронаж в гр. Смядово, с. Веселиново, с. Александрово, с. Риш, с. Кълново. Услугата „Личен асистент” се предоставя на потребители от цялата община. Към момента тя се ползва от 39 лица.

Основни проблемни сфери:

- Липса на достъпна среда – градска среда, административни сгради,

транспортна мрежа;

- Липса на алтернативни форми за заетост, съобразени с хората с увреждания;
- Ниски и недостатъчни доходи – за голяма част основният източник на доход е е пенсията за инвалидност;
- Тъй като доходите са недостатъчни, основният източник на подкрепа остава семейството. Човекът остава зависим от родителите и/или партньора си, като същевременно поставя в неравностойно положение семейството си;
- Когато член на разширеното семейство е засегнат от безработица или е в пенсионна възраст, домакинството изпада в ситуация на криза;
- Необходимост от подкрепа при поддържане на жилището – физическа невъзможност за извършване на ремонтни работи и поддръжка на жилището, липса на средства за ремонт;
- Нужда от помощ при поддържане на домакинството, плащане на сметки и др.;
- Част от хората с увреждания имат повече от едно заболяване, ниските доходи са причина за ограничаване на достъпа до лечение и съответно за хронично влошаване на здравословното състояние;
- Нужда от социализация, развлечения, общуване и контакти.

Сфери на интервенция за преодоляване на проблемите:

- Осигуряване на алтернативни форми на заетост и на подходящи форми на социално предприемачество;
- Предоставяне на битови услуги за хора с увреждания в невъзможност да поддържат самостоятелно дома и домакинството си – социални услуги „Личен асистент”, „Социален асистент”, „Домашен помощник”;
- Предоставяне на почасови и дневни форми на грижа;
- Осигуряване на достъпна среда и на достъп до средата;
- Осигуряване на достъп до здравни услуги и лечение;

Брой лица с увреждания, настанени в специализирани институции, ЦНСТ и ЗЖ

/ по данни на настанителни заповеди в ХУСУ/

	Община	Смядово	
		напуснали	настанени
17.1.07. Общ брой Лица с увреждания, настанени в СИ в същата област, към 31.12.2010 г.		-	4
17.1.11. Лица с увреждания, настанени в СИ в същата област през 2011 г. – по настанителни заповеди за годината			5
17.1.12. Лица с увреждания, настанени в СИ в същата област през 2012 г. – по настанителни заповеди за годината			5
17.1.13. Лица с увреждания, настанени в СИ в същата област през 2013 г. – по настанителни заповеди за годината			4
17.1.14. Лица с увреждания, настанени в СИ в същата област през 2014 г. – по настанителни заповеди за годината			3
17.1.07. Общ брой Лица с увреждания, настанени в СИ в същата област, към 30.06.2015 г.		-	2

Община	Смядово	
	настанени	напуснали
19.4. Лица с психични заболявания в ЗЖ		
19.4.10. Общ брой Лица с психични заболявания, живеещи/настанени в ЗЖ към 31.12.2010 г.	15	-
19.4.11. Лица с психични заболявания, настанени в ЗЖ през 2011 г.	3	2
19.4.12. Лица с психични заболявания, настанени в ЗЖ през 2012 г.	2	2
19.4.13. Лица с психични заболявания, настанени в ЗЖ през 2013 г.	2	2
19.4.14. Лица с психични заболявания, настанени в ЗЖ през 2014 г.	2	2
19.4.15. Общ брой Лица с психични заболявания, живеещи/настанени в ЗЖ към 30.06.2013 г.	16	-

Брой лица с психични заболявания, ползващи социални услуги

по данни на съдебни власти, РПУ и ДСП/

Община	Смядово
20.10. Лица с психични заболявания, ползващи социални услуги, 2010 г.	19
20.11. Лица с психични заболявания, ползващи социални услуги, 2011 г.	19
20.12. Лица с психични заболявания, ползващи социални услуги, 2012 г.	23
20.13. Лица с психични заболявания, ползващи социални услуги, 2013 г.	21
20.14. Лица с психични заболявания, ползващи социални услуги, 2014 г.	19
20.15. Лица с психични заболявания, ползващи социални услуги, към 30.06.2015	18

. Брой стари хора, ползващи социални услуги

Община	Смядово
23.10. Стари хора, ползващи социални услуги, 2010 г.	0
23.11. Стари хора, ползващи социални услуги, 2011 г.	0
23.12. Стари хора, ползващи социални услуги, 2012 г.	21
23.13. Стари хора, ползващи социални услуги, 2013 г.	26
23.14. Стари хора, ползващи социални услуги, 2014 г.	29
23.15. Стари хора, ползващи социални услуги, към 30 юни 2015 г.	28

ИЗВОДИ ЗА УСЛУГИТЕ ЗА ВЪЗРАСТНИ:

- Съществуващите услуги работят на пълен капацитет. Целят подобряване на качеството на предлаганите дейности в тях.
- Предлаганите социални услуги в общността все още не покриват нуждите на

всички рискови групи.

- Специализираните услуги за възрастни хора задоволяват потребността на желаещите и нуждаещите от настаняване хора от общината.
- Предлагащите социални услуги от институционален тип предоставят възможност за задоволяване до голяма степен индивидуалните потребности (сравнително малък капацитет и наличие на тесни специалисти на щат).
- Значително е намаляла потребността от настаняване в институции, за сметка на прогресивно нарастване на потреблението на социални услуги в общността. Успешно се предоставят социалните услуги в домашна среда.

5. Оценка на социалните услуги в община Смядово

Целта на анализа на социалните услуги е да се оценят възможностите на наличните ресурси за предотвратяване на рисковете и тяхното преодоляване. Анализът на социалните услуги в община Смядово е направен на базата на събраната информация от:

- Картите за услуги, подадени от доставчиците на социални услуги;
- Карта за данни на рисковите групи по общини;
- Информация, предоставена от Д"СП" – Смядово.

Услугите са представени според налична информация по отношение на: капацитет, основни дейности, достъп до услугата, човешки и материални ресурси, основни проблеми и налични идеи за развитие.

5.1. Общи положения за социалните услуги

Разбирането за социалните услуги е определено нормативно в Закона за социалното подпомагане, където те се разглеждат като дейности, които се основават на социална работа и са насочени към помощ на подпомаганите лица за осъществяване на ежедневните дейности и социално включване. В Допълнителните разпоредби към същия закон, определението е представено, като “дейности, които подпомагат и разширяват възможностите на лицата да водят самостоятелен начин на живот”.

Класифициране на видовете социалните услуги в Правилника за прилагане на Закона за социалното подпомагане (чл. 36) представя социалните услуги като услуги, които се предоставят в общността и в специализирани институции. Нормативно е определено, че социалните социални услуги в специализираните институции се предоставят след изчерпване на възможностите за извършване на услуги в общността. Правилникът за прилагане за закона за социално подпомагане определя, че при необходимост и съобразно потребностите на населението на всяка община могат да се разкриват и други видове социални услуги, което дава възможност за гъвкавост при развитие услуги, които да посрещат конкретни нужди на общността.

Съгласно Закона за социално подпомагане социалните услуги могат да бъдат извършвани от държавата, общините, от физически лица, регистрирани по Търговския закон и юридически лица.

5.2 Специализирани институции за социални услуги в община Смядово

Под специализирани институции се разбира домове, финансирани от държавата, които заместват родителската и семейната среда на различни целеви групи за по-кратък или по-дълъг период от време.

Настаняването в специализирани институции, които са делегирани от държавата дейности, се извършва със заповед на директора на ДСП, издадена въз основа на доклада от извършената социална оценка на потребностите на лицето от социални услуги. Когато тези услуги са общинска дейност, заповедта се издава от кмета на съответната община или от упълномощено от него длъжностно лице. Настаняването в специализирани институции на деца до 18-годишна възраст се извършва по реда на Закона за закрила на детето и се извършва от съда след оценка от Дирекция «Социално подпомагане».

5.2.1. Специализирани институции за възрастни в община Смядово

Социални услуги в специализирани институции се предоставят след изчерпване на възможностите за извършване на услуги в общността. Хората, които искат да ползват услугите, предоставяни в социалните институции трябва да отговарят на определени критерии и условия, които се различават в зависимост от вида на институцията (доходи, наличие на имущество, има ли близки, които да се грижат за него, степента и вида на увреждане и пр). Според минималните изисквания за настаняване на хора с увреждания в повечето домове се изисква степента на увреждане да е над 70% или II група.

Животът на старите хора в отдалечените и изолирани места е изключително затруднен, основно поради липсата на достатъчно средства и затруднения достъп до здравеопазване, невъзможността или затрудненията с осъществяването на комунално-битовите дейности и най-вече социалната изолация. Във всички малки населени места в общината този проблем е поставен на първо място. Обхватът на програмите, които развиват социалните услуги “Социален асистент” и “Домашен помощник” не са достатъчни, за да задоволят потребностите на самотните стари хора. Това е преобладаващата част от населението в селата. Увеличено е търсенето на резидентна грижа за старите хора, което предполага планирането на нови социални услуги за тях.

Дом за възрастни хора с психични разстройства – с. Черни връх

ДВХПР е специализирана институция за предоставяне на социални услуги на лица с психични разстройства. Институцията е държавно делегирана дейност, управлявана от община Смядово.

Съществуването на институцията датира от 1954 год. С годините са променени наименованията ѝ и са извършвани редица структурни промени.

Капацитетът на ДВХПР – Смядово е 90 места, определен със Заповед № РД01-88 от 01.02.2007 год. на Изпълнителния директор на АСП. Към настоящия момент всички места са заети. Настанени са само жени, като преобладават настанените от други области.

Сградата е стара, с нови пристройки, ремонтирана и приспособена през годините. Тя е разположена на 3 км извън селото. Няма удобни транспортни връзки с другите населени места и областта.

Сградата, в която е разположена институцията е публична общинска

собственост. Тя се състои от 6 сгради където са разположени 20 спални помещения, 5 кабинета, 5 дежурни стаи, 2 трудотерапии, 1 кинезотерапия, 2 столови, 2 стаи за усамотяване, 4 складови помещения, 1 служебна столова 1 стая за почивка на персонала.

Длъжностите и числеността на персонала, работещ в ДВХПР – Смядово са приведени в съответствие с Методиката за определяне числеността на персонала в специализираните институции и социалните услуги в общността, утвърдена със Заповед № РД01/280 от 24.03.2008 год на Министъра на труда и социалната политика. Числеността на персонала е 48 щатни бройки, заети от 46 лица на пълно работно време.

В изпълнение социалната политика и направените предписания за намаляване капацитета на дома е необходимо извеждане на лица от специализираната институция. Към настоящия момент има подготвени потребители за извеждане и настаняване в социалната услуга в общността - Защитени жилища за хора с психични разстройства. Разкриването на нови и разширяване на обхвата на съществуващите социални услуги неминуемо ще има положителен ефект върху целевите групи.

Изводи:

- ДВХПР – Смядово предоставя социална услуга в специализирана институция на 90 жени, като към настоящият момент работи и по деинституционализацията на тези жени, на които да може да се предоставя социалната услуга „Защитени жилища за хора с психични разстройства»
- Прилежащият към дома терен е подходящ за планиране развитието на социални услуги

5.3. Социални услуги в общността

В тази група влизат услуги, които се предоставят в семейна среда или в среда близка до семейната. По своя смисъл те представляват алтернатива на настаняването на деца и възрастни в институция и през последните години дават възможност да се реализира държавната политика за деинституционализация. Финансирането на тези услуги се извършва като държавно делегирани дейности и дейности, финансирани от общинския бюджет.

Държавно делегираното финансиране на услугите и размерът на финансовия стандарт се определят с решение на Министерски съвет за всяка бюджетна година. Услуга, финансирана от общинския бюджет е Домашен социален патронаж. Доставчик на услугата е общината. Услугата е широко разпространена с най-голям брой ползватели и достига до клиенти и в отдалечени места.

Управлението на социалните услуги в общността се извършва от общинската администрация или други доставчици – неправителствени организации или частни лица след провеждане на конкурс. В случаите на ръководство от страна на общината се наблюдава претовареност на общинските служители, които имат възможност да поемат най-вече административно-финансовото управление на услугата. Възможност за разрешаване на посочения проблем е провеждане на конкурси от страна на общината за възлагане на социални услуги на лицензирани доставчици на услуги.

Община Смядово изпълнява своята социална политика предоставяйки социални услуги и социална подкрепа на лицата от рисковите групи от общността, в резултат на което успява да разшири обема и обхвата на предоставянето на социалните услуги в

повече населени места от общината.

5.3.1 Социални услуги в общността за възрастни

Защитени жилища за възрастни хора с психични разстройства

През 2009 год общината откри 2 Защитени жилища за жени с психични разстройства, по проект на Община Смядово, финансиран по Национална Програма ФАР BG 2006/018-343.01.01 – „Деинституционализация посредством предоставяне на услуги в общността за рискови групи”. Изпълнител на проекта е община Смядово. Общия капацитет на жилищата е 16 лица с психични разстройства над 18 години.

Дейността по проекта приключи към 30.11.2009 г.

Издадена е заповед на ИД на АСП за функциониране на услугата като делегирана от държавата дейност след осигуряване на финансиране от МФ с капацитет 16 места. Към настоящия момент услугата функционира като делегирана от държавата ръководена от общината и всички места са заети.

Сградата, където се помещават жилищата бе ремонтирана, реконструирана и оборудвана с необходимите мебели и техника чрез финансиране, осигурено по Проекта по Програма ФАР.

Сградата е общинска собственост – обособена част от бившата поликлиника. Има обособени стаи за спане, за трудотерапия, самостоятелни кухни с трапезария, санитарни помещения. Обзаведени са с всички мебели и техника за водене на живот близък до семейната среда.

Има осигурено отопление, осветление, снабдяване с вода и вентилация, съобразно санитарните норми и изискванията за безопасност. Предприети са необходимите действия за спазване на санитарните хигиенни норми за контрол върху разпространението на инфекции, съобразно действащото законодателство.

Числеността на персонала е 10 щатни бройки, от които 9 заети на пълно работно време и 0.5 на непълно работно време. Персоналът включва: директор – 0.5, социални работници - 4, психолог - 1, медицинска сестра -1, трудотерапевт – 2 и сътрудник социални дейности – 1.

В защитените жилища са изготвени индивидуални планове за грижа към всеки потребител на социалната услуга. Изграждат се умения за преодоляване на трудности, интегриране в обществото като се използват наличните възможности на клиентите с акцент върху социалното възстановяване. В защитените жилища се организира и провежда цялостна възпитателна работа с потребителите на социалната услуга, като ръководи битовата дейност на домуващите. Подпомага се физическото, умственото и социално - трудовото адаптиране на клиентите, провежда се обучение за елементарни хигиенни умения и формиране на хигиенни навици. Работи се по индивидуални планове за здравни грижи, като всички клиенти преминават профилактични медицински прегледи. Индивидуалните планове на всеки един потребител на социалната услуга се актуализират от екип в състав: лекар, психолог, социален работник, трудотерапевт, рехабилитатор, педагог и логопед.

Като извод от предоставяната социална услуга «Защитените жилища» 1и2, в гр.Смядово има потребители, на които може да бъде предоставяна социалната услуга «наблюдавано жилище»

Дневен център за възрастни хора с увреждания

Услугата е разкрита заедно със защитените жилища по проект, финансиран по Национална Програма ФАР ВГ 2006/018-343.01.01-1.20 – „Деинституционализация посредством предоставяне на услуги в общността за рискови групи”. Изпълнител на проекта е община Смядово. След приключване на проекта дейността е държавно делигирана с капацитет 20 лица с психични увреждания.

Сградата, където се помещават жилищата бе ремонтирана, реконструирана и оборудвана с необходимите мебели и техника чрез финансиране, осигурено по Проекта по Програма ФАР. Със средства от бюджета на дневния център се обзаведе и стая за рехабилитация със необходимите уреди.

Сградата е общинска собственост – обособена част от бившата поликлиника. Центърът е разположен на първия етаж. Има обзаведени занимални, кухня, стая за хранене.

Числеността на персонала е 7.5 щатни бройки, от които 7 заети на пълно работно време и 0.5 на непълно работно време. Персоналът включва: директор – 0.5, социални работници - 1, медицинска сестра -1, трудотерапевт – 1, касиер -1, рехабилитатор – 1, хигиенист -1 и ел. монтьор - 1.

Целта на дневният център е насърчаване и подкрепа за социалното, емоционално и културно развитие на всеки потребител, като доказателство, че всеки човек може да развие потенциала си и да бъде участник в общността.

Имайки предвид тенденцията към увеличаване на възрастните с увреждания на територията на община Смядово този вид социална услуга е много полезна и използвана, тъй като предоставя добри възможности .....

Личен асистент

Социална услуга „Личен асистент” по Национална програма „Асистенти на хора с увреждания” – услугата се предоставя чрез Дирекция „Социално подпомагане” – Смядово на 8 лица към декември 2009 г. Към април 2010 г. услугата се предоставя на 12 лица.

В резултат на реализацията на проекта положението на семействата, в които има човек с трайни увреждания, нуждаещ се от постоянни грижи, се облекчава. Повишава се и качество на живот на хора с уврежданията. Осигурява се и заетост на лицата, придобиват се осигурителните права за пенсии и др.

Чрез дейност „Личен асистент” се осигурява трудова заетост на безработни лица, ползващи право на месечна социална помощ по реда на чл. 9 от Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане, или отговарящи на условията за получаване на този вид помощ. Това са лица, ангажирани ежедневно в обгрижването на свои близки с увреждания. По този начин се гарантира полагаането на качествени грижи за лицата и децата в домашна среда и по-добър стандарт на живот на трудещите се и техните семейства.

Домашен помощник

Социална услуга „**Домашен помощник**” по Национална програма „Социални услуги в семейна среда” – услугата се предоставяше до **2009 г.** на 31 лица в община Смядово. Услугата се предоставяше от община Смядово. Социална услуга „**Домашен помощник**” по Проект на община Смядово по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” за предоставяне на услугата. Проектът е с продължителност от 01.07.2009 г. до 30.06.2010 г. В рамките на проекта услугата е предоставена на 37 лица от 15 домашни помощници в община Смядово. Проектът приключва юни 2010 г.

Социален асистент

Социална услуга „**Социален асистент**” по Проект на община Смядово по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” за предоставяне на услугата. Проектът е с продължителност от 01.07.2009 г. до 30.06.2010 г. В рамките на проекта услугата е предоставена на 12 лица от 5 социални асистента в община Смядово. Проектът приключва юни 2010 г.

Домашен социален патронаж

Услугата е с капацитет 80 места, които към момента са запълнени. Услугата се предоставя от 1986 год и е насочена основно към осигуряване на храна на самотно живеещи стари хора, болни, без близки. Тя се предоставя в Смядово, Кълново, Веселиново, Александрово и Риш. Числеността на персонала е 5 човека.

Обществена трапезария

По проект към МТСП, Фонд „Социална закрила“ в община Смядово функционира обществена трапезария от 01.12.2009 год до 30.04.2015 год. Осигурява се безплатен обяд на 50 човека от общината.

Общата цел на проекта е подобряване качеството на живот и осигуряване помощ и подкрепа на лица и семейства на месечно подпомагане; лица с ниски доходи и близки, които да се грижат за тях; самотно живеещи лица и семейства, получаващи минимални пенсии /пенсии за осигурителен стаж и възраст; пенсии за инвалидност; наследствени пенсии; пенсии, несвързани с трудова дейност/; скитащи и бездомни лица.

Специфични цели на проекта:

1. Разширяване на социалните услуги за проблемните слоеве от населението на община Смядово;
2. Популяризиране и разясняване на социалната политика на ръководството на общината;
3. Подобряване условията на живот на хора изпаднали в невъзможност да се грижат сами за себе си.

Обхват:

- лица изпаднали в безпомощност, поради липса на доходи или близки, които да се грижат за тях;
- Самотни хора с ниски пенсии;
- Скитащи и безпризорни

Очакваните резултати от реализирането на проекта са:

1. Увеличаване броя на потребителите и целевите групи, обхванати от социалните услуги, в резултат на застаряващото население и увеличаване на хората с увруждания;
2. Осигуряване храна от "Обществената трапезария" на 50 човека – ползватели на социалната услуга;
3. Положителни отзиви от хората, ползващи услугата.
Застаряващо население и устойчивост на хората с увруждания

ОБЩИНСКА ОБЩЕСТВЕНА ТРАПЕЗАРИЯ

Обществената трапезария е форма на социална услуга, която се предлага в общността, съгласно чл. 36, ал. 2, т. 13 от ППЗСП. По смисъла на Правилника §1, т. 28 от Допълнителните разпоредби е описано: „Обществени трапезарии са социални услуги, насочени към задоволяване на потребностите от храна за хора, които не могат да си я осигурят сами”.

Идеята е у слугата да се предоставя през есенно-зимния период, като включва доставка на топъл обяд /основно ястие и хляб/ на социално слаби граждани на общината. В тази инициатива основен партньор е БЪЛГАРСКИ ЧЕРВЕН КРЪСТ-ГР. ШУМЕН. Продукти за обществената трапезария за социално слаби граждани, са осигурени от хранителна Банка към БЧК Шумен, Трапезарията се намира в двора на православната църква в град Смядово и ще предлага топла храна всеки ден на обяд през студените зимни месеци.

Разкриването на обществената трапезария, продължава социалната политика на ръководството на община Смядово, в подкрепа на хората в неравностойно положение, самотно живеещите и хората с ниски доходи

Разкриването на социалната услуга ще ни даде следните предимства:

- Възможност за допълнително набиране на хранителни продукти за лицата, ползващи услугата „обществената трапезария” от различни организации;
- Възможност за предоставяне на хранителни продукти, във вид на дарения, на всички нуждаещите се.

Център за социална рехабилитация и интеграция

През 2009 година община Смядово съвместно със сдружение ”Бъдеще за инвалидите” гр. Шумен по проект на Социално-инвестиционен фонд ремонтира и оборудва сграда, където да предоставя различни услуги. Общината кандидатства за държавно-делегирана дейност с капацитет 20 лица със физически увреждания но беше отказано финансирането, към настоящия момент социалната услуга е местна дейност.

Разкриването на ЦСРИ е заложено в Областната стратегия за социални услуги на област Шумен и Общинската стратегия за социални услуги, която е приета с Решение № 319 по Протокол №24 от 29.04.2011г. на общински съвет – Смядово.

Целта на ЦСРИ е да предоставя социални услуги на възрастни хора с увреждания и деца с цел по добрата им интеграция в обществото. Хората с увреждания не могат да работят в обичайна среда и нямат шансове за трудова реализация. Организирането на живота и услугите в центъра ще бъдат насочени към създаването на условия за равнопоставено участие на потребителите в живота на местната общност. Услугите се предоставят като алтернативна на институционалната грижа и нейната основна цел е реализирането им в среда, максимално близка до семейната, осигуряване на

индивидуална грижа и подкрепа.

Изводи:

- Развита и отговаряща на потребностите на целевата група на хората с увреждания и възрастните хора е услугата Домашен социален патронаж. Могат да се потърсят възможности за разширяване както териториалния обхват на услугата, така и включените дейности в рамките на социалната услуга.
- Услугите „Личен асистент” и „Домашен помощник” и “Социален асистент” с годините доказаха своята ефективност. Същите отговарят на констатираната висока потребност на лицата с увреждания от посочената услуга и кореспондират с общата насоченост за подобряване качеството на живот на лицата чрез предоставянето на социални услуги в семейна среда. Необходимо е да се потърсят форми за предоставянето на услугата на територията на община Смядово – потенциалната рисковата група за тази услуга надхвърля 80 лица.

6. Оценка на ресурсите за развитие на социални услуги в община Смядово

6.1. Анализ на човешките ресурси за предоставяне на услуги

Една от предпоставките за ефективност на социалните услуги е наличието на квалифициран и мотивиран персонал. Развитието и обучението на човешките ресурси в тази област е важна предпоставка за качествени услуги. За ефективното развитие на социалните услуги в общината е необходим и се осигурява персонал със съответното образование и квалификация в областта на социалните дейности.

В специализираната институция работи персонал със съответното образование и квалификация, необходими за заемане на длъжностите по утвърдените от Кмета на Общината щатни разписания.

За осигуряване предоставянето на услуги в общността е ангажиран персонал с необходимата образователна и професионална подготовка: В заведенията, предоставящи услуги в общността /Домашен социален патронаж, Защитено жилище за хора с психични разстройства 1 и 2 – гр. Смядово, ЦНСТ с. Веселиново, ДЦВХУ, ДЦСХ и двата са в Смядово, които са на подчинение на Кмета на Общината/ работи персонал със съответното образование и квалификация, необходими за заемане на длъжностите по утвърдените от Кмета на Общината щатни разписания.

Основните потребности от развитие на човешките ресурси и на организационния капацитет за осъществяване на стратегията, идентифицирани в процеса на анализа на ситуацията в етапа на разработване на стратегията за развитие на социалните услуги в Смядово, които имат отношение към административния и организационен капацитет са свързани с:

- Повишаване на капацитета на общинската администрация да управлява процеса на контрактиране и управление на предоставянето на социални услуги в общината;
- Повишаване на капацитета на персонала, ангажиран с администрирането, управлението и директното предоставяне на социалните услуги;

Специфичните потребности от промяна и развитие, свързани с капацитета на човешките ресурси, които бяха идентифицирани в процеса на разработване на стратегията са:

- Повишаване на квалификацията, професионалния опит и уменията на управляващите социалните услуги от резидентен тип и на услугите предоставяни в общността по отношение на подбор на персонал, ориентиране и обучение на персонала, планиране на работните задачи, мотивиране на персонала, стимулиране на работата в екип и работата в разширени/ мултидисциплинарни екипи.
- Основна потребност за развитието на управленския персонал е повишаване на професионалните компетенции, свързани с прилагане на иновативни практики за повишаване на качеството и ефективността на предоставяните услуги, както и с въвеждане на механизми за ефективна оценка на положения труд, съобразени със спецификата на различните дейности по предоставяне на социалните услуги и обвързване на възнагражденията на служителите с реалната работа по обслужване на клиентите.
- Професионалистите, ангажирани със създаването и управлението на нови социални услуги, имат потребност от нов тип управленски умения и практика, свързана със създаване на методологии за предоставяне на новите услуги, изграждане на стратегии за популяризиране на услугите и спечелване на доверието на клиентите, развитие на междуинституционалното сътрудничество и включване на гражданското общество в процеса на развитие на новите услуги.
- Потребностите на специалистите (социални работници, психолози, специални педагози, рехабилитатори, медицински сестри и др.) и на помощния персонал ангажирани в директното предоставяне на социалните услуги в община Смядово са свързани с: обогатяване на знанията и опита им за ефективна работа по случай, индивидуализиране на оценката на потребностите на клиента, осигуряване на активното участие на клиента в процеса на работата по удовлетворяване на неговите потребности, необходимост от методическа подкрепа по отношение на осъществяване на адекватен подбор на специфичните дейности, свързани с предоставянето на социалната услуга, оценка на въздействието, документиране на добрите практики в работата по случай.

Дирекция “Социално подпомагане” – гр. Велики Преслав е териториална структура на АСП която има 5 изнесени работни места в Смядово. Тези работни места са заети от социални работници, които са крайно недостатъчни за обема от работа.

Това възпрепятства ефективното и качествено прилагане на индивидуален подход към нуждите и потребностите на клиентите на дирекцията.

С оглед отговорностите и ангажиментите, регламентирани в нормативната база, проблемът с недостатъчния човешки ресурс е изключително сериозен в **Отдел „Закрила на детето”**. Дори и при най-оптимално разпределение на работното време на социалните работници е невъзможно да се провежда същинска социална работа (индивидуални и групови дейности), както и да се управляват социалните случаи на деца в риск, като в същото време се води и изискваната документация. Недостигът на човешки ресурс води до сериозно ограничаване на възможностите да се осъществява реална социална работа и мерки на закрила в семейна среда, регламентирани в чл. 23 от Закона за закрила на

детето, дори и когато има разбиране, мотивация и професионална компетентност за това от страна на социалните работници. Необходимо е приоритизиране на дейността по закрила на детето и осигуряването ѝ с необходимия професионален и човешки ресурс за качествено изпълнение на задълженията.

Наличен персонал в действащите социални услуги

В Дома за възрастни хора с психични разстройства, Защитените жилища и Дневния център за възрастни хора с увреждания в Смядово работят кадри, които са мотивирани да работят с хора с увреждания и да усъвършенстват професионалните си знания и умения, изразяват готовност да си сътрудничат с всички структури работещи в тази. Персоналът на услугите се нуждае от методическа подкрепа, обучение и супервизия. Необходимо е развитие на капацитета на персонала, ангажиран с администрирането, управлението и директното предоставяне на социални услуги. Повишаване на самостоятелността на общините в планиране, на създаване, закриване и трансформиране на соц. услуги на база на променящите се потребности на населението в общините от областта. Повишаване на капацитета на общинските администрации да управляват процеса на контрактиране и управление на предоставянето на социални услуги в общините от областта.

Включване на НПО като доставчици на услуги

В община Смядово няма сключени договори с НПО като доставчици на социални услуги. Необходимо е да разширим дейността си с такива доставчици и да работим съвместно по проекти по кандидатстване и доставяне на социални услуги.

Съществуващите социални услуги на територията на общината са с широк обхват на целевите групи, деца и семейства в риск, подкрепа на приемни семейства, деца с увреждания, възрастни хора с увреждания и стари хора.

Основна задача пред съществуващите услуги е повишаване на качеството на предоставяните услуги, максимална ефективност при предоставяне на услугите и мобилност, организиране на обучения на персонала, адекватна заетост на капацитетите.

6.2. Финансов анализ на дейностите на община Смядово

Анализирайки изпълнението на бюджетите през последните години на Община Смядово е видно, че то протича с известни затруднения. По отношение структурата на местни приходи не се наблюдава промяна. Приходите от местни данъци се състоят предимно от приходи от данък върху недвижимите имоти, данък върху превозните средства и данък при придобиване на имущество по дарения и възмезден начин. Несъществен дял в обема на данъчните приходи заема патентния данък, който е преотстъпен на общините след отпадане на пътния данък. Постъпленията от неданъчните приходи са главно от такса битови отпадъци, такси за ползване на детски градини, за ползване на домашен социален патронаж, такси за ползване на пазари, тържища и панаири, такси за административни услуги, приходи от наеми на имущество, приходи от наеми на земя и др.

Проучването на ситуацията в община Смядово е фокусирано върху нуждите от социални услуги, разглеждани в общия контекст на социално-икономическите проблеми, съществуващите политики и мерки за социално включване на уязвимите общности и групи от населението на общината. Рисковите групи са формулирани след анализ на техните социални и икономически предпоставки, идентифицирани чрез анализ на данните от цялостното проучване.

Чрез проучването на потребностите се формираха рисковите групи, за които или не се предоставят социални услуги или те са недостатъчни.

Разходи на община Смядово по източници на финансиране за 30. 06. 2015 г. (лв.)

		Община Смядово		
№	ФУНКЦИЯ	Държавни дейности	Местни дейности	ВСИЧКО (1+2)
	А	1	2	3
I.	Общи държавни служби	209477	349124	558601
II.	Отбрана и сигурност	37507		37507
III.	Образование	70 0020	70609	770629
IV.	Здравеопазване	25303		25303
V.	Социално осигуряване, подпомагане и грижи	553925	56255	610180
VI.	Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда		222186	222186
VII.	Почивно дело, култура, религиозни дейности	61219	25121	86340
VIII.	Икономически дейности и услуги	776	27139	27915
IX.	Разходи неклассифицирани в другите функции		1810	1810
	ОБЩО ПО ДЕЙНОСТИ	1588227	752244	2340471

Относителен дял на разходите по източници на финансиране (%)

		Община Смядово		
№	ФУНКЦИЯ	Държавни дейности	Местни дейности	ВСИЧКО
	А	1	2	3
I.	Общи държавни служби	38	62	100
II.	Отбрана и сигурност	100		100
III.	Образование	91	9	100
IV.	Здравеопазване	100		100
V.	Социално осигуряване, подпомагане и грижи	91	9	100
VI.	Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда		100	100
VII.	Почивно дело, култура, религиозни дейности	71	29	100
VIII.	Икономически дейности и услуги	3	97	100
IX.	Разходи неклассифицирани в другите функции		100	100
	ОБЩО ПО ДЕЙНОСТИ	55	45	100

7. Заключение и препоръки

7.1. Общи изводи за услугите за деца:

- Дейностите по предоставяне на социални услуги за деца в общността не са развити на територията на общината. Община Смядово разполага с необходимата материална база/след ремонт/ за предоставяне на социални услуги за деца.
- Анализът на настаняванията в специализираните институции за деца показва, че въпреки намаляващия брой на настанявания, все още има случаи, при които децата се настаняват поради бедност на семейства. Съществуващият проблем би могъл да се реши, чрез развитие на услугите в общността за подкрепа на семейства в риск (деца с един родител, бедни семейства, млади майки),
- Съществува риск големият брой на деца (от 0 до 3 години), настанени в специализирана институция да се запази, тъй като липсват достатъчно услуги, които да предотвратят ранното настаняване на деца в институция. Необходимо е функционирането на услуга в тази насока с регионален обхват .
- В община Смядово не е достатъчно развита приемната грижа. Настаняването при близки и роднини се използва в по-голяма степен като алтернатива на институционалната грижа.
- В община Смядово услуги в насока работа с деца и младежи с отклоняващо се поведение се предоставят от социално-педагогическия кабинет към МКБНПП. Необходимо е оптимизиране на дейността.
- Персоналът на услугите за деца се нуждае от системна подкрепа по отношение на методическа помощ, обучение и супервизия.
- Необходимо е сериозно екипно взаимодействие между структурите на държавна, местна власт и гражданския сектор за успешно реализиране на социалната политика на местно ниво.

7.2. Изводи за услугите за възрастни:

- Развита и отговаряща на потребностите на целевата група на хората с увреждания и възрастните хора е услугата „Домашен социален патронаж”. Могат да се потърсят възможности за разширяване както на териториалния обхват на услугата, така и на включените дейности в рамките на социалната услуга като се осигури допълнително финансиране за това включително и по проекти.
- Услугите „Личен асистент” и „Домашен помощник” и “Социален асистент” отговарят на констатираната висока потребност на лицата с увреждания от посочените услуги и кореспондират с общата насоченост за подобряване качеството на живот на лицата чрез предоставянето на социални услуги в семейна среда. Необходимо е да се потърсят форми за постоянното предоставяне на услугата на територията на община Смядово
- Застаряващото население на община Смядово е предпоставка да се планира разкриването на социалната услуга – център за настаняване от семеен тип за стари хора. Общината разполага с необходимата материална база, готовност и желание за работа.

Изводи за наличните социални услуги, Общи изводи за състоянието на социалните услуги в община Смядово по отношение на:

- Териториално разпределение в общината, основно социалните услуги са базирани и се предоставят в гр. Смядово;
- Съотношение между услугите в общността и специализирани институции, на територията на общината има една специализирани институции и по-голям брой услуги в общността;
- Степен на развитие на услугите за превенция на риска от социално изключване, функционират два дневни центъра за стари хора и за възрастни с увреждания;
- Характеристика на спектъра, обхванати са различни целеви групи, стари хора, деца и възрастни с увреждания, деца в риск и техните семейства;
- Достъпност на услугите, да се търсят възможности да се предоставят мобилни социални услуги, а не само на територията на съответната услуга.
- Социалните услуги, които се предоставят в съществуващият Дом за възрастни хора с психични разстройства, в с.Черни връх, в който се работи за извеждане на потребителите, могат да бъдат евентуални потребители на социалната услуга ДЦВХПУ или деменция, която е планирана да бъде разкрита през новия програмен период на Общинската стратегия за социални услуги, 2016-2020г.

7.3. Препоръки

7.3.1. Общи препоръки към Областната стратегия за развитие на социалните услуги:

- ☞ Необходимо е да се развие максимално широко партньорство и включване на всички заинтересовани страни в разработването на Областната стратегия за социалните услуги. Специфичните характеристики на проблемите на рисковите групи – високият общ брой на индивидите и групите в риск, изискват решения на областно ниво.
- ☞ Такъв тип комплексна интервенция може да бъде иницирана и осъществявана със съвместните усилия на всички заинтересовани страни. На първо място, това са кметовете, Общинските съвети, доставчиците на услуги, НПО на общинско ниво, а на областно ниво – Областна управа и местно-базираните структури на съответните министерства и държавни агенции.
- ☞ Приоритетно направление на стратегията трябва да бъде развитието на мерки за превенция и услуги за подкрепа на семействата с деца в риск, поради бедност, безработица, лоши битови условия на семействата.
- ☞ Друго направление на областната стратегия за социалните услуги трябва да стане деинституционализацията, с развитието на максимално широк спектър от услуги за семействата в риск с цел превенция на изоставянето и за извеждане на децата от институциите.
- ☞ В Областната стратегия да се предвидят целенасочени мерки за преодоляване на липсата на персонал и/или неговата недостатъчна квалификация, без което е трудно осъществимо развитието на необходимите социални услуги в малките населени места и общини.
- ☞ Необходимо е изграждането на механизми на междусекторно партньорство между институциите за използване на техните ресурси в подкрепа на семействата при преодоляване на бедността и социалната изолация.
- ☞ Подпомагане развитието на капацитета на неправителствения сектор за участие в разработването и прилагането на местни политики, чрез подобро партньорство с местните (общински) власти в процеса на областното планиране на социални услуги, както и включване в доставянето.

- Необходимо е разнообразяване на социалните услуги и развиване на нови и гъвкави, алтернативни услуги, които да съответстват на спецификата на потребностите на рисковите групи в областта и се експериментира с форми на социална подкрепа – като мобилна работа, подкрепа в домашни условия, жилищно настаняване с различни степени на подкрепа и др.
- Необходимо е общините да си взаимодействат на регионално ниво - например за връщане на лица от специализирани институции от други общини и региони или чрез създаване на съвместни специализирани услуги за специфични рискови групи.

7.3.2. Препоръки за развитие на социални услуги за възрастни /лица над 18 години/

1. Развитие на услугата Домашен социален патронаж. Могат да се потърсят възможности за разширяване както териториалния обхват на услугата, така и включените дейности в рамките на социалната услуга.
2. Услугите „Личен асистент” и „Домашен помощник” и “Социален асистент” с годините доказва своята ефективност. Същите отговарят на констатираната висока потребност на лицата с увреждания от посочената услуга и кореспондират с общата насоченост за подобряване качеството на живот на лицата чрез предоставянето на социални услуги в семейна среда. Необходимо е да се потърсят форми за постоянно предоставяне на услугата на територията на община Смядово.
3. Откриването на нови защитени жилища. Те се оказват една много добра форма за предоставяне на социалната услуга на определени категории лица.

Наблюдавано жилище

4. Община Смядово е създала необходимата база и обзавеждане и вече предоставя социалната услуга: център за социална рехабилитация и интеграция. Има голям интерес от хората които в момента ползват тази услуга, като продължава да работи за неговото развитие и раширяване на предоставяните социални услуги.
5. Застаряващото население на община Смядово е предпоставка да се планира разкриването на социалната услуга – център за настаняване от семеен тип. Общината разполага с необходимата материална база , готовност и желание за работа.

7.4. Препоръки

- Да бъде използван интегриран подход при решаването на проблемите на целевите рискови групи.
- Максимален достъп до услуги до услуги в изолираните населени места чрез мобилност на услугите.
- Осигуряване на адекватен брой служители в отделите, ангажирани с разкриването и управлението на социалните услуги на територията на общината.
- Осигуряване на възможности за непрекъснато обучение, обмяна на опит и добри практики, с цел развитие на капацитета на екипите в отделите, ангажирани с управлението на социалните услуги и на доставчиците, които да повишават компетентността на служителите за оказване на съдействие при: изследване на

потребностите, планиране на вида и обхвата на услуги по превенция на рисковите фактори и услуги за целевите групи в риск; реформиране и реструктуриране или закриване на съществуващи социални услуги, в съответствие с приоритетите и мерките на настоящата стратегия; финансово планиране и ефективно управление на ресурсите; познаване и прилагане на съществуващата нормативната уредба и добрите практики за администриране и управление на социални услуги в България.

- Приоритетно направление на областната и общинската стратегии за социалните услуги трябва да стане деинституционализацията, с развитието на максимално широк спектър от услуги за семействата в риск с цел превенция на изоставянето и за извеждане на децата от институциите.
- Необходимо е разнообразяване на социалните услуги и развиване на нови и гъвкави, алтернативни услуги, които да съответстват на спецификата на потребностите на рисковите групи в общината.
- Друго приоритетно направление на стратегията трябва да бъде развитието на мерки за превенция и услуги за подкрепа на семействата с деца в риск, поради бедност, безработица, лоши битови условия на семействата и за тези, които не попадат в критериите за социално подпомагане
- В стратегията да се предвидят целенасочени мерки за преодоляване на липсата на персонал и/или неговата недостатъчна квалификация, без което е трудно осъществимо развитието на необходимите социални услуги в малките населени места и общини.
- Необходимо е изграждането на механизми на междусекторно партньорство между институциите за използване на техните ресурси в подкрепа на семействата при преодоляване на бедността и социалната изолация.

Община Смядово работи и търси начини за пълноценно използване на капацитетите на съществуващите специализирани институции, предоставящи социални услуги. Приоритетна задача в социалната политика на ръководството на общината си остава разкриването на социални услуги в общността, каквито са защитените жилища и дневните центрове. Целта е да се създадат условия близка до семейната среда, за по – бързо приобщаване към обществото на потребителите на социални услуги, да се избегне социалната изолация и да се предоставят равни шансове за социална интеграция на потребителите на социални услуги.

Често срещана практика е възрастни хора, които не разполагат със самостоятелни жилища или техните близки не са в състояние да им осигурят адекватна подкрепа и услуги в домашна среда, да се насочват към специализираните институции. В резултат на това възрастни хора са настанявани в специализирани институции не защото услугите там в най-висока степен отговарят на техните потребности, а поради липса на алтернатива за предоставяне на грижи в домашна среда и/или недостатъчни финансови средства (на тях или техните семейства).

Съществен процент от хората от третата възраст с потребности от социални услуги може да бъде причислен към групата на хора с увреждания. Така разграничаването им от групата на хора с увреждания става много трудно. Често хора, които по принцип са запазили способността си за самостоятелен начин на живот след прекаран инсулт или усложнения на хронични заболявания, получават сетивни, физически или други увреждания и съответно се появява необходимост от адекватни социални услуги, съобразени с тези увреждания

